แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 6

หัวข้อเนื้อหา

1. ความหมายของสมมติฐานทางสถิติ
2. ความหมายและหลักการการทดสอบสมมติฐาน
3. ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติ
4. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 1 กลุ่ม
5. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม
6. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากร 1 กลุ่ม
7. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่ม
8. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนของประชากร 1 กลุ่ม
9. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนของประชากร 2 กลุ่ม
10. การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกความหมาย และวิธีการในการตั้งสมมติฐาน

2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกความหมาย หลักการ และประโยชน์ของการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับพารามิเตอร์ต่าง ๆ ได้

3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถระบุขั้นตอนในการทดสอบสมมติฐานของพารามิเตอร์ได้

4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทดสอบสมมติฐานตามขั้นตอนที่ถูกต้องได้

5. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายผลลัพธ์ของการทดสอบสมมติฐาน และนำไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจ และวางแผนในทางธุรกิจได้

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. วิธีสอน

1.1 บรรยาย

1.2 ฝึกปฏิบัติในใบกิจกรรม และกรณีศึกษา

2. กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ฝึกการทดสอบสมมติฐานของพารามิเตอร์ต่าง ๆ จากแบบฝึกหัด
2. กำหนดสมมติฐาน และทดสอบสมมติฐานของพารามิเตอร์ที่สนใจในกรณีศึกษา

สื่อการเรียนการสอน

1. โปรแกรมนำเสนอเรื่องการทดสอบสมมติฐาน
2. ตารางสถิติ
3. แบบฝึกหัด
4. กรณีศึกษาตัวอย่าง

การวัดผลและการประเมินผล

1. ความตรงต่อเวลา และความตั้งใจในระหว่างเรียน
2. ความตรงต่อเวลาในการส่งงานหรือแบบฝึกหัด
3. สอบย่อยก่อน หรือหลังเรียน

บทที่ 6
การทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่สนใจมักมีความเชื่อ การคาดเดา การคาดคะเน หรือที่เรียกว่าสมมติฐานเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เสมอ เช่น บริษัทขายกระดาษเคยมียอดจำหน่ายเฉลี่ย 10,000 บาทต่อวัน หลังจากปรับปรุงคุณภาพของกระดาษ ทางบริษัทย่อมคิดว่ายอดจำหน่ายเฉลี่ยต้องมากกว่า 10,000 บาทต่อวัน จึงจะหมายความว่าการปรับปรุงคุณภาพกระดาษทำให้ยอดจำหน่ายสูงขึ้น แต่สิ่งที่บริษัทคิดอาจจะเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ ถ้าบริษัททำการทดลองปรับปรุงกระดาษและเก็บรวบรวมข้อมูลยอดจำหน่าย การอธิบายลักษณะของข้อมูลจากตัวอย่างจะเป็นเพียงวิธีการวิเคราะห์ในส่วนของสถิติพรรณนา ทั้งที่จริงแล้วสมมติฐานของบริษัทเกี่ยวข้องกับค่าพารามิเตอร์ ดังนั้นจึงต้องนำค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกลับมาสรุปหรืออ้างอิงเกี่ยวกับค่าพารามิเตอร์ที่สนใจ ซึ่งต้องใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของสถิติอ้างอิง โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการนำค่าสถิติมาสรุปหรืออ้างอิงว่าค่าพารามิเตรอร์มีค่าว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นคือ การทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing)

ความหมายของสมมติฐานทางสถิติ

พิจารณาตัวอย่าง 6.1 และ 6.2 เพื่ออธิบายความหมายของคำว่าสมมติฐานทางสถิติ

ตัวอย่าง 6.1 ถ้าต้องการศึกษาเกี่ยวกับน้ำหนักการบรรจุและลักษณะกระป๋องของนมกระป๋องที่ผลิตจากเครื่องจักร A ประชากรที่ศึกษา คือนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร A ตัวอย่าง คือนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร A จำนวน 50 กระป๋อง และข้อมูลที่เก็บรวบรวมคือน้ำหนักการบรรจุ (g) และลักษณะกระป๋อง จากประสบการณ์ในการทำงานทำให้ผู้ผลิตคาดคะเนว่า

เครื่องจักร A จะบรรจุนมกระป๋องมีน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 50 กรัมต่อกระป๋อง ค่าที่คาดคะเนคือน้ำหนักเฉลี่ย หรือ พารามิเตอร์ μ โดยคาดว่า $\mu = 50$ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติทราบเพียงค่าสถิติ $\bar{x}$

เครื่องจักร A จะบรรจุนมกระป๋องแต่ละกระป๋องหนักแตกต่างกันไม่เกิน 0.5กรัม ค่าที่คาดคะเนคือค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของน้ำหนักการบรรจุ หรือ พารามิเตอร์ σ โดยคาดว่า $\sigma > 0.5$ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติทราบเพียงค่าสถิติ s

เครื่องจักร A จะบรรจุนมกระป๋องที่มีลักษณะกระป๋องบุบน้อยกว่าร้อยละ 10 ค่าที่คาดคะเนคือค่าสัดส่วนของกระป๋องบุบ หรือ พารามิเตอร์ p โดยคาดว่า $\mathrm{p} < 0.10$ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติทราบเพียงค่าสถิติ $\hat{\mathrm{p}}$

ตัวอย่าง 6.2 ถ้าต้องการศึกษาเกี่ยวกับน้ำหนักการบรรจุและลักษณะกระป๋องของนมกระป๋องที่ผลิตจากเครื่องจักร A และ B ประชากรที่ศึกษากลุ่มที่ 1 คือนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร A ตัวอย่าง คือนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร A จำนวน 50 กระป๋อง และข้อมูลที่เก็บรวบรวมคือน้ำหนักการบรรจุนมกระป๋อง (g) และลักษณะกระป๋อง ประชากรที่ศึกษากลุ่มที่ 2 คือนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร B ตัวอย่าง คือนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร B จำนวน 80 กระป๋อง และข้อมูลที่เก็บรวบรวมคือน้ำหนักการบรรจุนมกระป๋อง (g) และลักษณะกระป๋อง จากประสบการณ์ในการทำงานทำให้ผู้ผลิตคาดคะเนว่า

เครื่องจักร A และ B จะบรรจุนมกระป๋องมีน้ำหนักหนักเฉลี่ยต่างกัน ค่าที่คาดคะเนคือผลต่างของน้ำหนักเฉลี่ย หรือ พารามิเตอร์ $\mu_1 - \mu_2$ โดย $\mu_1 - \mu_2 = 0$ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติทราบเพียงค่าสถิติ $\overline{x}_1 - \overline{x}_2$

ความแปรปรวนของน้ำหนักนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร Aและ B มีค่าต่างกัน ค่าที่ค่าคะเนคืออัตราส่วนของความแปรปรวนของน้ำหนักการบรรจุ หรือ พารามิเตอร์ $\frac{\sigma_1^2}{\sigma_2^2}$ โดย $\frac{\sigma_1^2}{\sigma_2^2} \neq 1$ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติทราบเพียงค่าสถิติ $\frac{s_1^2}{s_2^2}$

เครื่องจักร A และ B บรรจุนมกระป๋องที่มีกระป๋องบุบต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 10 ค่าที่คาดคะเนคือค่าผลต่างของสัดส่วนกระป๋องที่บุบ หรือ พารามิเตอร์ $\mathrm{p}_1 - \mathrm{p}_2$ โดย $\mathrm{p}_1 - \mathrm{p}_2 < 0.10$ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติทราบเพียงค่าสถิติ $\hat{\mathrm{p}}_1 - \hat{\mathrm{p}}_2$

จากตัวอย่าง 6.1 และ 6.2 สามารถสรุปได้ว่า สมมติฐานทางสถิติหมายถึง ข้อความที่แสดงถึงความเชื่อ การคาดเดา หรือ การคาดคะเนล่วงหน้า ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเกิดจากความรู้และประสบการณ์ของบุคคลหนึ่ง อาจเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ และสมมติฐานนั้นอาจเกี่ยวข้องกับพารามิเตอร์ในประชากร 1 กลุ่มหรือมากกว่าก็ได้ เช่นนายสมบัติเป็นเจ้าของบริษัทผลิตรถยนต์ขนาดใหญ่ และคลุกคลีอยู่กับแวดวงธุรกิจรถมานาน จนเกิดการคะเนว่ารถยนต์ 1 คันจะมีคนนั่งโดยเฉลี่ย 2 คน ซึ่งอาจเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ เป็นสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับค่าเฉลี่ยของประชากร 1 กลุ่ม และถ้านายสมบัติเชื่อในสมมติฐานของตนเอง นายสมบัติจะเปลี่ยนมาผลิตรถยนต์ขนาดเล็กแทนเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ถ้าสมมติฐานเป็นจริงจะไม่เกิดปัญหาใดในการตัดสินใจ

แต่ถ้าสมมติฐานไม่เป็นจริงแล้ว การตัดสินใจของนายสมบัติจะเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด ด้วยเหตุผลนี้จึงต้องมีการทดสอบเสียก่อนว่าสมมติฐานที่ตั้งขึ้นมานั้นเป็นจริงหรือไม่

ความหมายและหลักการการทดสอบสมมติฐาน

1. ความหมายของการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐาน หมายถึงการนำค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกลับมาสรุปว่าค่าพารามิเตอร์ที่สนใจมีค่าเป็นไปตามที่คาดไว้หรือไม่ หรือการนำข้อมูลจริงจากตัวอย่างมาสรุปว่าค่าพารามิเตอร์ที่สนใจมีค่าเป็นไปตามที่คาดไว้หรือไม่ ดังนี้

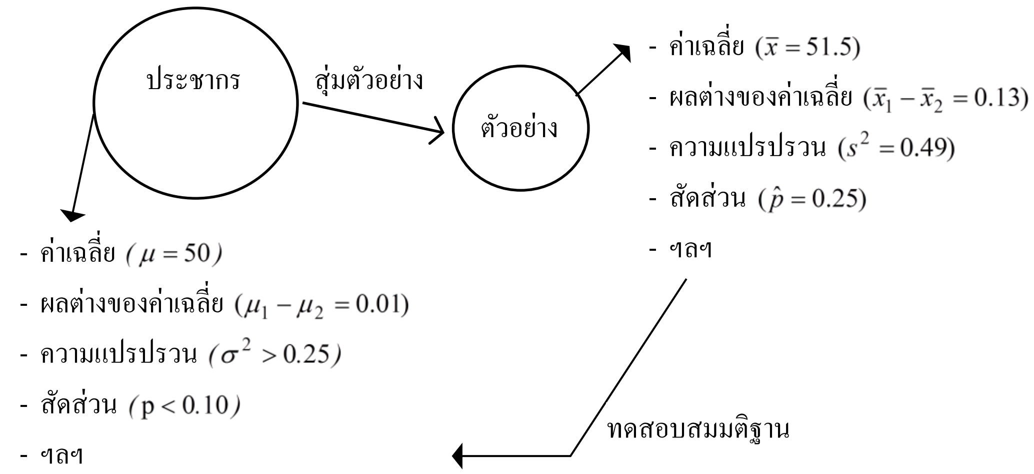

จะเห็นว่าค่าพารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้องในประชากรที่ศึกษามีมากมาย ขึ้นอยู่กับว่าเราสนใจอะไร และถ้าเราต้องการทราบว่าสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับพารามิเตอร์ต่าง ๆ นั้นว่าเป็นจริงหรือไม่ จะมีหลักการในการทดสอบสมมติฐานเช่นเดียวกัน

2. หลักการการทดสอบสมมติฐาน

หลักการที่จะทราบว่าสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับพารามิเตอร์ต่าง ๆ เป็นจริงหรือไม่นั้น จะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร คำนวณค่าพารามิเตอร์ที่สนใจแล้วนำไปเปรียบเทียบกับค่าพารามิเตอร์ในสมมติฐาน ถ้าค่าพารามิเตอร์เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่าสมมติฐานนั้นเป็นจริง ถ้าไม่เป็นไปตามสมมติฐานหมายความว่าสมมติฐานไม่เป็นจริง เช่นถ้าสมมติฐานคือ $\mu = 50$ และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรคำนวณค่าพารามิเตอร์

$\mu = 50$ ด้วย ซึ่งค่าพารามิเตอร์ที่คำนวณได้มีค่าเป็นไปตามสมมติฐานหมายความว่าสมมติฐานเป็นจริง แต่ในทางปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก จึงต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง และคำนวณค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกับค่าพารามิเตอร์แทนเพื่อตัดสินใจว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นจริงหรือไม่

ดังนั้นการที่จะตัดสินใจว่าจะปฏิเสธ (reject) สมมติฐาน หรือยอมรับ (accept) สมมติฐานจึงขึ้นอยู่กับข้อมูลจากตัวอย่าง และข้อมูลจากตัวอย่างจะมีค่าเปลี่ยนไปตามกลุ่มตัวอย่าง การที่จะปฏิเสธ หรือยอมรับสมมติฐานนั้น จึงไม่ควรพิจารณาจากค่าสถิติที่เกี่ยวข้องเพียงเท่านั้น แต่ต้องดำเนินการทดสอบบสมมติฐานตามขั้นตอนทางสถิติ ต่อไปนี้

ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติ

1. ตั้งสมมติฐานเชิงสถิติ

สมมติฐานเชิงสถิติ คือประโยคสัญลักษณ์ที่ประกอบด้วยพารามิเตอร์และเครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ มี 2 ประเภท คือ

1.1 สมมติฐานว่าง (null hypothesis) เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ H_0 เป็นสมมติฐานที่แสดงว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ไม่มีความแตกต่าง หรือความแตกต่างเป็นศูนย์ จึงมักแทนด้วยเครื่องหมาย = $\leq$ หรือ $\geq$

1.2 สมมติฐานแย้ง (alternative hypothesis) เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ H_1 หรือ H_a เป็นสมมติฐานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อขัดแย้งกับ H_0 เป็นสมมติฐานที่แสดงการเปลี่ยนแปลง มีความแตกต่าง จึงแทนด้วยเครื่องหมาย $\neq$ $>$ หรือ $<$

ตัวอย่าง 6.3 จากสมมติฐานทางสถิติในตัวอย่าง 6.1 และ 6.2 สามารถเปลี่ยนเป็นสมมติฐานเชิงสถิติ ดังนี้

1. สมมติฐานทางสถิติ เครื่องจักร A บรรจุนมกระป๋องมีน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 50 กรัมต่อกระป๋อง

กำหนด μ แทนน้ำหนักเฉลี่ยในการบรรจุนมกระป๋อง

สมมติฐานเชิงสถิติ
$$H_0 : \mu = 50$$
$$H_1 : \mu \neq 50$$

2. สมมติฐานทางสถิติ เครื่องจักร A บรรจุนมกระป๋องแต่ละกระป๋องหนักแตกต่างกันไม่เกิน 0.5 กรัม

กำหนด σ แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของน้ำหนักในการบรรจุนมกระป๋อง

สมมติฐานเชิงสถิติ
$$H_0 : \sigma \le 0.5$$
$$H_1 : \sigma > 0.5$$

3. สมมติฐานทางสถิติ เครื่องจักร A บรรจุนมกระป๋องที่มีลักษณะกระป๋องบุบน้อยกว่าร้อยละ 10

กำหนด p แทนสัดส่วนของนมกระป๋องที่กระป๋องบุบ

สมมติฐานเชิงสถิติ
$$H_0 : p \ge 0.10$$
$$H_1 : p < 0.10$$

4. สมมติฐานทางสถิติ เครื่องจักร A และ B บรรจุนมกระป๋องมีน้ำหนักหนักเฉลี่ยต่างกันเท่ากับ 0.01 กรัม

กำหนด μ_1 แทนน้ำหนักเฉลี่ยในการบรรจุนมกระป๋องด้วยเครื่องจักร A

μ_2 แทนน้ำหนักเฉลี่ยในการบรรจุนมกระป๋องด้วยเครื่องจักร B

สมมติฐานเชิงสถิติ
$$\mathrm{H}_0 : \mu_1 - \mu_2 = 0.01$$
$$\mathrm{H}_1 : \mu_1 - \mu_2 \ne 0.01$$

5. สมมติฐานทางสถิติ ความแปรปรวนของน้ำหนักนมกระป๋องที่บรรจุโดยเครื่องจักร A และ B มีค่าต่างกัน

กำหนด σ_1^2 แทนความแปรปรวนของน้ำหนักนมกระป๋องที่บรรจุด้วยเครื่องจักร A

σ_2^2 แทนความแปรปรวนของน้ำหนักนมกระป๋องที่บรรจุด้วยเครื่องจักร B

สมมติฐานเชิงสถิติ
$$\mathrm{H}_0 : \frac{\sigma_1^2}{\sigma_2^2} = 1$$
$$\mathrm{H}_1 : \frac{\sigma_1^2}{\sigma_2^2} \ne 1$$

6. สมมติฐานทางสถิติ เครื่องจักร A และ B บรรจุนมกระป๋องที่มีกระป๋องบุบต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 10

กำหนด p_1 แทนสัดส่วนของนมกระป๋องที่บุบจากการบรรจุด้วยเครื่องจักร A

p_2 แทนสัดส่วนของนมกระป๋องที่บุบจากการบรรจุด้วยเครื่องจักร B

สมมติฐานเชิงสถิติ
$$H_0 : p_1 - p_2 \geq 0.10$$
$$H_1 : p_1 - p_2 < 0.10$$

หมายเหตุ จากตัวอย่าง 6.3 จะเห็นว่าในสมมติฐานนั้นจะต้องมีค่าคงที่ที่คาดคะเนขึ้นมา เพื่อความสะดวกจึงแทนค่าคงที่นั้นด้วย μ_0

จากสมมติฐานเชิงสถิติสามารถจำแนกประเภทของการทดสอบสมมติฐานได้ 3 ประเภท ขึ้นอยู่กับเครื่องหมายใน H_1 ดังนี้

1 การทดสอบสมมติฐาน 2 ทาง (two tailed test) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่มีสมมติฐานเชิงสถิติ ดังนี้

$$H_0 : \mu = \mu_0$$
$$H_1 : \mu \neq \mu_0$$

2 การทดสอบสมมติฐานทางขวา (right tailed test) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่มีสมมติฐานเชิงสถิติ ดังนี้

$$H_0 : \mu \leq \mu_0 \qquad\qquad H_0 : \mu = \mu_0$$
$$H_1 : \mu > \mu_0 \quad \text{หรือ} \quad H_1 : \mu > \mu_0$$

3 การทดสอบสมมติฐานทางซ้าย (left tailed test) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่มีสมมติฐานเชิงสถิติ ดังนี้

$$H_0 : \mu \geq \mu_0 \qquad\qquad H_0 : \mu = \mu_0$$
$$H_1 : \mu < \mu_0 \quad \text{หรือ} \quad H_1 : \mu < \mu_0$$

หมายเหตุ บางครั้งเรียกการทดสอบสมมติฐานในข้อ 2 และ 3 ว่าการทดสอบสมมติฐานทางเดียว (one tailed test)

2. กำหนดระดับนัยสำคัญ

หลังจากตั้งสมมติฐานเชิงสถิติแล้วในการตัดสินใจที่จะปฏิเสธ หรือยอมรับ H_0 นั้น ทำให้เกิดความผิดพลาด 2 ประเภท คือ

2.1 ความผิดพลาดประเภทที่ 1 (Type I error) คือความผิดพลาดที่เกิดจากการตัดสินใจปฏิเสธ H_0 เมื่อ H_0 เป็นจริง เรียก P(ความผิดพลาดประเภทที่ 1) ว่าระดับนัยสำคัญ (significant level) และเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ α เช่นในการทดสอบสมมติฐาน $\begin{array}{l} H_0 : \mu = 250 \\ H_1 : \mu \neq 250 \end{array}$ นั้นความผิดพลาดประเภทที่ 1 จะเกิดขึ้นเมื่อปฏิเสธ H_0 เมื่อ H_0 เป็นจริง หมายความว่าในความเป็นจริงแล้ว $\mu = 250$ แต่ข้อมูลจากตัวอย่างทำให้สรุปได้ว่า $\mu \neq 250$

การกำหนด α นั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ทดสอบสมมติฐานว่าจะยอมให้เกิดความผิดพลาดมาก หรือน้อยเพียงใด เช่น ถ้ากำหนด $\alpha = 0.01$ หมายความว่ายอมเกิดความผิดพลาดในการปฏิเสธ H_0 เมื่อ H_0 เป็นจริงได้ 1% ซึ่งการกำหนด α น้อย ๆ เช่นนี้ อาจทำให้ไม่สามารถปฏิเสธ H_0 ได้นั่นหมายถึงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง ผลของการทดสอบสมมติฐานก็ได้ประโยชน์น้อย แต่ถ้ายอมให้เกิดความผิดพลาดมากขึ้น เช่น $\alpha = 0.05$ จะทำให้มีโอกาสปฏิเสธ H_0 มากขึ้น นั่นหมายถึงเกิดการเปลี่ยนแปลง จะทำให้ได้รับประโยชน์จากการทดสอบสมมติฐานมากขึ้น การกำหนด α มากหรือน้อยนั้น จะมีผลต่อความผิดพลาดอีกประเภทที่ 2

2.2 ความผิดพลาดประเภทที่ 2 (Type II error) คือความผิดพลาดที่เกิดจากการยอมรับ H_0 เมื่อ H_0 ไม่เป็นจริง P(ความผิดพลาดประเภทที่ 2) เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ β เช่นในการทดสอบสมมติฐาน $\begin{array}{l} H_0 : \mu = 250 \\ H_1 : \mu \neq 250 \end{array}$ ความผิดพลาดประเภทที่ 2 จะเกิดขึ้นเมื่อยอมรับ H_0 เมื่อ H_0 ไม่เป็นจริง หมายความว่าในความเป็นจริงนั้น $\mu \neq 250$ แต่ข้อมูลจากตัวอย่างทำให้สรุปได้ว่า $\mu = 250$

3. เลือกและคำนวณค่าตัวสถิติทดสอบ

ตัวสถิติทดสอบ (test statistic) คือค่าที่คำนวณได้จากค่าสถิติจากตัวอย่าง จะมีสูตรในการคำนวณที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับพารามิเตอร์ที่ต้องการทดสอบ และค่านี้มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะปฏิเสธ หรือยอมรับ H_0 เช่น กรณีตัวสถิติทดสอบสำหรับค่าเฉลี่ยของประชากร 1 กลุ่ม ดังนี้

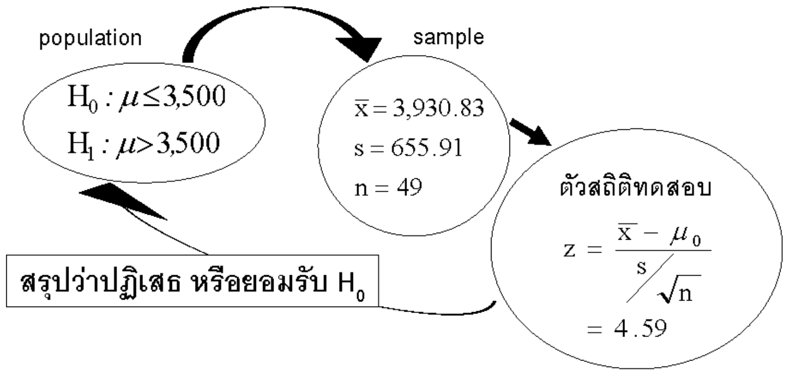

ตัวสถิติทดสอบ กรณีค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม หรือผลต่างของค่าเฉลี่ย ดังนี้

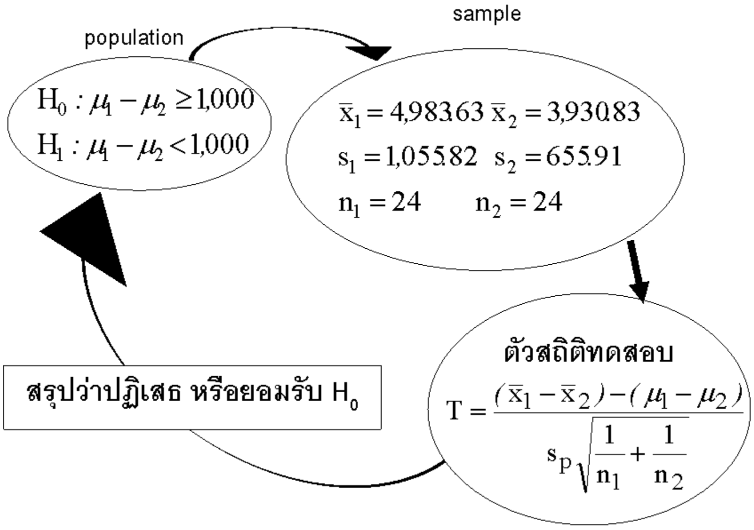

4. หาค่าวิกฤต

ค่าวิกฤต (critical value) คือค่าที่เปิดจากตารางสถิติ เช่น z_α , $t_{\alpha,df}$ เป็นต้น และค่าวิกฤตนี้จะแบ่งพื้นที่ใต้โค้งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือส่วนที่ประกอบด้วยค่าต่าง ๆ ที่จะทำให้ยอมรับ H_0 เรียกว่าบริเวณยอมรับ H_0 (accept region) ส่วนที่สอง คือส่วนที่ประกอบด้วยค่าต่าง ๆ ที่จะทำให้ปฏิเสธ H_0 เรียกว่าบริเวณปฏิเสธ H_0 (reject region) หรือ บริเวณวิกฤติ (critical region) ดังนี้

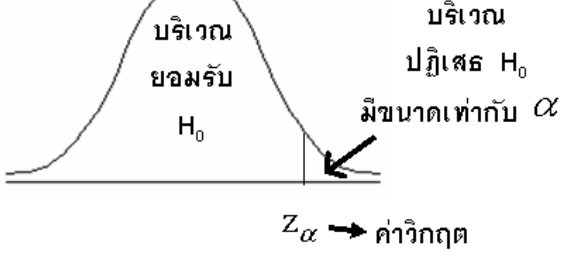

ค่าวิกฤต บริเวณยอมรับ H_0 และบริเวณปฏิเสธ H_0 มีขนาดและรูปแบบแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับนัยสำคัญ และประเภทการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

การทดสอบทางซ้าย $H_0 : \mu \geq \mu_0$, $H_1 : \mu < \mu_0$

การทดสอบทางขวา $H_0 : \mu \leq \mu_0$, $H_1 : \mu > \mu_0$

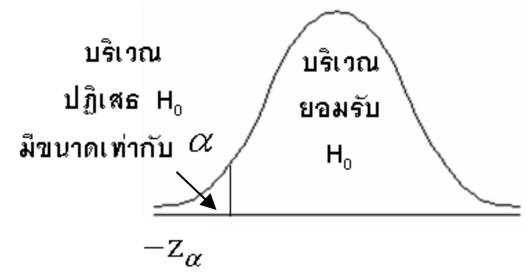

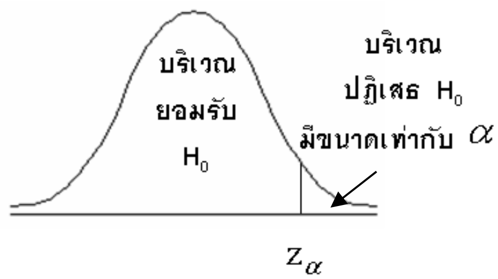

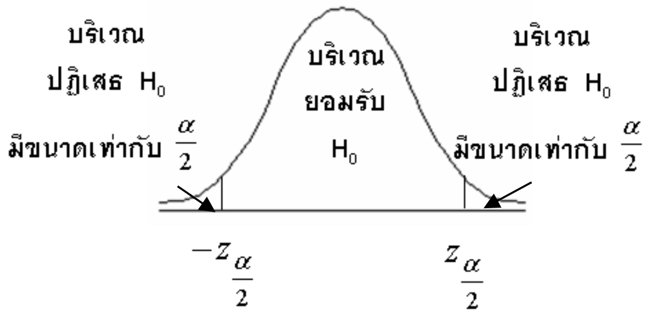

การทดสอบ 2 ทาง $\mathrm{H}_0 : \mu = \mu_0$, $\mathrm{H}_1 : \mu \neq \mu_0$

5. สรุปและแปลความหมาย

การสรุปผลในการทดสอบสมมติฐานนั้นเป็นการพิจารณาค่าสถิติทดสอบว่ามีค่าเกินค่าวิกฤตหรือไม่ ถ้าค่าสถิติทดสอบมีค่าเกินค่าวิกฤตจะปฏิเสธ H_0 เช่นกรณีการทดสอบสมมติฐานทางขวา ถ้าค่าสถิติทดสอบมีค่ามากเกินค่าวิกฤตแสดงว่าค่าสถิติทดสอบมีค่ามากพอที่จะปฏิเสธ H_0 กรณีการทดสอบสมมติฐานทางซ้ายวา ถ้าค่าสถิติทดสอบมีค่าน้อยเกินค่าวิกฤตแสดงว่าค่าสถิติทดสอบมีค่าน้อยพอที่จะปฏิเสธ H_0 กรณีการทดสอบสมมติฐาน 2 ทาง ถ้าค่าสถิติทดสอบมีค่ามากหรือน้อยเกินค่าวิกฤต จะปฏิเสธ H_0 ดังนั้นเกณฑ์การตัดสินว่าจะปฏิเสธหรือยอมรับ H_0 คือ

ถ้าค่าสถิติทดสอบมีค่าอยู่ใน บริเวณปฏิเสธ H_0 จะปฏิเสธสมมติฐาน H_0

ถ้าค่าสถิติทดสอบมีค่าอยู่ใน บริเวณยอมรับ H_0 จะยอมรับสมมติฐาน H_0

ตัวอย่าง 6.4 ถ้าคาดว่าค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มหนึ่งมากกว่า 15 เพื่อทดสอบว่าสิ่งที่คาดไว้เป็นจริงหรือไม่ จึงทำการสุ่มตัวอย่างขนาด 64 ได้ค่า $\bar{x} = 17.5$, $s = 10$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05

วิธีทำ กำหนด μ แทนค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มหนึ่ง

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu \le 15$$
$$H_1 : \mu > 15$$
$$\alpha = 0.01$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$Z = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$$
$$= \frac{17.5 - 15}{10/\sqrt{64}}$$
$$= 2.00$$

ค่าวิกฤต $z_\alpha = z_{0.01} = 2.326$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ $Z = 2.00$ น้อยกว่าค่าวิกฤต อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มนี้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu \le 15$$
$$H_1 : \mu > 15$$
$$\alpha = 0.05$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$Z = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$$
$$= \frac{17.5 - 15}{10/\sqrt{64}}$$
$$= 2.00$$

ค่าวิกฤต $z_\alpha = z_{0.05} = 1.645$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ $Z = 2.00$ มากกว่าค่าวิกฤติ อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มนี้มากกว่า 15 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 1 กลุ่ม (μ)

เป็นทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากรว่ามีค่าเป็นไปตามค่าคงที่ที่ผู้ทดสอบคาดคะเนไว้หรือไม่

กำหนด μ แทนค่าเฉลี่ยของลักษณะที่ต้องการทดสอบสมมติฐานจากประชากร

μ_0 แทนค่าคงที่ที่ผู้ทดสอบคาดคะเนไว้

สมมติฐานเชิงสถิติที่เป็นไปได้จะอยู่ในรูปแบบดังนี้

$$\begin{array}{l} H_0 : \mu = \mu_0 \\ H_1 : \mu \neq \mu_0 \end{array} \quad \text{หรือ} \quad \begin{array}{l} H_0 : \mu \leq \mu_0 \\ H_1 : \mu > \mu_0 \end{array} \quad \text{หรือ} \quad \begin{array}{l} H_0 : \mu \geq \mu_0 \\ H_1 : \mu < \mu_0 \end{array}$$

ตัวสถิติทดสอบแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีทราบ σ^2

2. กรณีไม่ทราบ σ^2

1. กรณีทราบ σ^2

ถ้าสุ่มตัวอย่างมาจากประชากรที่มีการแจกแจงแบบปกติ (หรืออาจจะมีการแจกแจงแบบใดก็ได้ ถ้าตัวอย่างมีขนาดใหญ่) การแจกแจงค่าจากตัวอย่างของ $\overline{X}$ ประมาณได้ด้วยการแจกแจงแบบปกติ ด้วยค่าเฉลี่ย $\mu_{\overline{x}} = \mu$ และ ความแปรปรวน $\sigma^2_{\overline{x}} = \frac{\sigma^2}{n}$ ดังนั้น $Z = \frac{\overline{x} - \mu}{\sigma / \sqrt{n}}$ จะมีการแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน ดังนั้นตัวสถิติทดสอบคือ

$$Z = \frac{\overline{x} - \mu_0}{\sigma / \sqrt{n}}$$

เมื่อ $\overline{x}$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่าง

μ_0 แทนค่าคงที่ที่คาดไว้

σ แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลจากประชากร

n แทนจำนวนตัวอย่าง

ค่าวิกฤต $\pm z_{\frac{\alpha}{2}}$, z_α , $-z_\alpha$

2. กรณีไม่ทราบ σ^2

ในกรณีที่ไม่ทราบความแปรปรวนของประชากร และตัวอย่างมีขนาดใหญ่ คือ n>30 ค่า s^2 จะเป็นตัวประมาณที่ดีของ σ^2 ดังนั้นตัวสถิติทดสอบคือ

$$Z = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่าง

μ_0 แทนค่าคงที่ที่คาดไว้

s แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลจากตัวอย่าง

n แทนจำนวนตัวอย่าง

ค่าวิกฤต $\pm z_{\frac{\alpha}{2}}$, z_α , $-z_\alpha$

แต่ถ้าตัวอย่างมีขนาดเล็ก ตัวสถิติ $n \le 30$ ตัวสถิติทดสอบคือ

$$T = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่าง

μ_0 แทนค่าคงที่ที่คาดไว้

s แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลจากตัวอย่าง

n แทนจำนวนตัวอย่าง

ค่าวิกฤต $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n-1}$, $t_{\alpha,n-1}$, $-t_{\alpha,n-1}$

ตัวอย่าง 6.5 ผู้จัดการโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งคาดว่าปริมาณวัตถุดิบเฉลี่ยที่ใช้ในโรงงานจะมากกว่า 880 ตันต่อวัน จึงเก็บข้อมูลปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ต่อวันมา 50 วัน คำนวณได้ปริมาณเฉลี่ย 871 ตันต่อวัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 21 ตัน การคาดคะเนของผู้จัดการถูกต้องหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ กำหนด μ แทนปริมาณวัตถุดิบเฉลี่ยที่ใช้ในโรงงาน

μ_0 แทนค่าคงที่เท่ากับ 880

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu \le 880$$
$$H_1 : \mu > 880$$

ระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.05$

เนื่องจากขนาดตัวอย่างใหญ่ คือ n=50 ดังนั้นจึงใช้ตัวสถิติทดสอบ

$$\begin{aligned} Z &= \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}} \\ &= \frac{871 - 880}{21/\sqrt{50}} \\ &= -3.03 \end{aligned}$$

ค่าวิกฤต $z_\alpha = 1.645$

เนื่องจากค่าตัวสถิติทดสอบ Z=-3.03 น้อยกว่าค่าวิกฤต อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 จึงยอมรับ H_0 หมายความว่าการคาดคะเนของผู้จัดการโรงงานที่ว่าโรงงานแห่งนี้ใช้ปริมาณวัตถุดิบเฉลี่ยมากกว่า 880 ตันต่อวันนั้นไม่ถูกต้อง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตัวอย่าง6.6 ผู้ผลิตไอศกรีมแห่งหนึ่งเชื่อว่าไอศกรีมของเขาประกอบด้วยแคลอรี่เฉลี่ย 500 แคลอรี่ต่อกรัม เขาจึงสุ่มไอศกรีมหนักก้อนละ 1 กรัมมา 25 ก้อน แล้วคำนวณปริมาณแคลลอรี่เฉลี่ยได้ 510 แคลอรี่ต่อกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23 แคลอรี่ต่อกรัม อยากทราบว่าสิ่งที่ผู้ผลิตเชื่อนั้นจริงหรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

วิธีทำ กำหนด μ แทนปริมาณแคลอรี่เฉลี่ยในไอศกรีม 1 กรัม

μ_0 แทนค่าคงที่เท่ากับ 500

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu = 500$$
$$H_1 : \mu \neq 500$$

ระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.10$

เนื่องจากไม่ทราบความแปรปรวน และตัวอย่างมีขนาดเล็ก ดังนั้นตัวสถิติทดสอบคือ

$$T = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$$

$$= \frac{510-500}{23/5}$$

$$= 2.17$$

เนื่องจากเป็นการทดสอบสมมติฐานแบบสองทาง ดังนั้น ค่าวิกฤตจึงมี 2 ค่า คือ

$$t_{\alpha/2, n-1} = t_{0.05,24} = 1.711$$

$$-t_{\alpha/2, n-1} = -t_{0.05,24} = -1.711$$

ดังนั้นบริเวณวิกฤตจะเป็นดังรูป

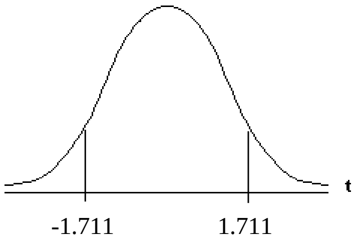

เนื่องจากค่าตัวสถิติทดสอบ T= 2.17 มากกว่าค่าวิกฤต อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 นั่นคือปริมาณแคลอรี่เฉลี่ยต่อไอศกรีม 1 กรัมไม่เท่ากับ 500 แคลอรี่ หรือความเชื่อของผู้ผลิตไอศกรีมไม่เป็นจริง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตัวอย่าง 6.7 นักวิเคราะห์ทางการเงินของบริษัทแห่งหนึ่งคิดว่าถ้านำวิธีการชำระเงินทางบัตรเครดิตมาใช้กับร้านสะดวกซื้อจะทำให้ยอดขายต่อวันมากกว่า 25,000 บาท จึงทำการทดลองใช้วิธีการชำระเงินทางบัตรเครดิตกับร้านสะดวกซื้อ 50 ร้าน ได้ยอดขายเฉลี่ย 28,250 บาทต่อวัน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของยอดขาย 10,000 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นักวิเคราะห์ทางการเงินคิดถูกหรือไม่

วิธีทำ กำหนด μ แทนยอดขายเฉลี่ยของร้านสะดวกซื้อที่ใช้วิธีการชำระเงินทางบัตรเครดิต

μ_0 แทนค่าคงที่เท่ากับ 25,000

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu \le 25{,}000$$

$$H_1 : \mu > 25{,}000$$

ระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.05$

ตัวสถิติทดสอบคือ

$$Z = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$$
$$= \frac{28,250 - 25,000}{10,000/\sqrt{50}}$$
$$= \frac{3,250}{1414.21}$$
$$= 2.298$$

เนื่องจากเป็นการทดสอบทางขวา ค่าวิกฤต $z_{0.05} = 1.645$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z =2.298 มีค่าอยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าร้านสะดวกซื้อที่ใช้วิธีการชำระเงินทางบัตรเครดิตมียอดขายต่อวันมากกว่า 25,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม $(\mu_1 - \mu_2)$

เป็นการทดสอบสมมติฐานว่าค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มเป็นไปตามที่เปรียบเทียบไว้หรือไม่ หรือเป็นการทดสอบสมมติฐานว่าผลต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มว่ามีค่าเป็นไปตามค่าคงที่ (μ_0) ที่คาดไว้หรือไม่

ถ้าให้ μ_1, μ_2 และ σ_1^2, σ_2^2 เป็นค่าเฉลี่ย และความแปรปรวนของข้อมูลในประชากรกลุ่มที่ 1 และประชากรกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ และ μ_0 เป็นค่าคงที่ที่คาดไว้แล้ว ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม สามารถตั้งสมมติฐานเชิงสถิติได้ดังนี้

$$\begin{array}{l} H_0 : \mu_1 = \mu_2 \\ H_1 : \mu_1 \neq \mu_2 \end{array} \text{ หรือ } \begin{array}{l} H_0 : \mu_1 \leq \mu_2 \\ H_1 : \mu_1 > \mu_2 \end{array} \text{ หรือ } \begin{array}{l} H_0 : \mu_1 \geq \mu_2 \\ H_1 : \mu_1 < \mu_2 \end{array}$$

หรือในรูปแบบของผลต่าง ดังนี้

$$\begin{array}{l} H_0 : \mu_1 - \mu_2 = \mu_0 \\ H_1 : \mu_1 - \mu_2 \neq \mu_0 \end{array} \text{ หรือ } \begin{array}{l} H_0 : \mu_1 - \mu_2 \leq \mu_0 \\ H_1 : \mu_1 - \mu_2 > \mu_0 \end{array} \text{ หรือ } \begin{array}{l} H_0 : \mu_1 - \mu_2 \geq \mu_0 \\ H_1 : \mu_1 - \mu_2 < \mu_0 \end{array}$$

ดังนั้นในบางครั้งจึงเรียกการทดสอบสมมติฐานนี้ว่า การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับเกี่ยวกับผลต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม

ตัวสถิติทดสอบแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

1. ทราบ σ_1^2 และ σ_2^2 ประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระกัน
2. ไม่ทราบ σ_1^2 และ σ_2^2 ประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระกัน
3. ไม่ทราบ σ_1^2 และ σ_2^2 ประชากร 2 กลุ่มไม่เป็นอิสระกัน

1. ทราบ σ_1^2 และ σ_2^2 ประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระกัน

ถ้าสุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระขนาด n_1 และ n_2 โดยที่ n_1 และ n_2 มีขนาดใหญ่จากประชากร 2 กลุ่ม ที่มีการแจกแจงแบบใด ๆ ด้วยค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน $\mu_1, \sigma_1^2, \mu_2, \sigma_2^2$ ตามลำดับ จะได้ว่าการแจกแจงค่าจากตัวอย่างของ $\overline{X}_1 - \overline{X}_2$ ประมาณด้วยการแจกแจงแบบปกติด้วย $\mu_{\overline{X}_1 - \overline{X}_2} = \mu_1 - \mu_2$ และ $\sigma^2_{\overline{X}_1 - \overline{X}_2} = \frac{\sigma_1^2}{n_1} + \frac{\sigma_2^2}{n_2}$ และ $Z = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{\sigma_1^2}{n_1} + \frac{\sigma_2^2}{n_2}}} \sim N(0,1)$

ดังนั้นตัวสถิติทดสอบคือ

$$Z = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{\sigma_1^2}{n_1} + \frac{\sigma_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ $\bar{x}_1$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\bar{x}_2$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 2

$\mu_1 - \mu_2$ แทนผลต่างของค่าเฉลี่ยในสมมติฐาน หรือค่า μ_0

σ_1^2 แทนความแปรปรวนของข้อมูลในประชากรกลุ่มที่ 1

σ_2^2 แทนความแปรปรวนของข้อมูลในประชากรกลุ่มที่ 2

n_1 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

ค่าวิกฤตคือ $\pm z_{\frac{\alpha}{2}}$, z_α , $-z_\alpha$

หมายเหตุ ในกรณีที่ไม่ทราบความแปรปรวนของประชากรทั้งสองกลุ่มและตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (n>30) จะต้องประมาณ σ_1^2 , σ_2^2 ด้วย s_1^2 , s_2^2 ตัวสถิติทดสอบคือ

$$Z = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ $\bar{x}_1$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\bar{x}_2$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 2

$\mu_1 - \mu_2$ แทนผลต่างของค่าเฉลี่ยในสมมติฐาน หรือค่า μ_0

s_1^2 แทนความแปรปรวนของของข้อมูลในตัวอย่างกลุ่มที่ 1

s_2^2 แทนความแปรปรวนของข้อมูลในตัวอย่างกลุ่มที่ 2

n_1 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

ค่าวิกฤตคือ $\pm z_{\frac{\alpha}{2}}$, z_{α} , $-z_{\alpha}$

สรุปตัวสถิติทดสอบกรณีทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 1 และ 2 กลุ่ม ดังนี้

- ตัวสถิติทดสอบสำหรับ การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย
  - ประชากร 1 กลุ่ม
    - $n > 30$
      - $Z = \dfrac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$
      - ค่าวิกฤต z_{α}, $-z_{\alpha}$, $\pm z_{\frac{\alpha}{2}}$
    - $n \le 30$
      - $T = \dfrac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$
      - ค่าวิกฤต $t_{\alpha,n-1}$, $-t_{\alpha,n-1}$, $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n-1}$
  - ประชากร 2 กลุ่ม
    - $n_1 , n_2 > 30$
      - $Z = \dfrac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$
      - ค่าวิกฤต z_{α}, $-z_{\alpha}$, $\pm z_{\frac{\alpha}{2}}$
    - $n_1 , n_2 \le 30$
      - กรณีประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระ
      - กรณีประชากร 2 กลุ่มไม่เป็นอิสระ

ตัวอย่าง 6.8 จากประสบการณ์ของผู้จัดการบริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่งทำให้เชื่อว่าเพศชายจะทำประกันสุขภาพเมื่ออายุมากกว่าเพศหญิง จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอายุของผู้ทำประกันสุขภาพเพศชายจำนวน 100 คน พบว่าทำประกันเมื่ออายุเฉลี่ย 45 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10 ปี และเพศหญิงจำนวน 150 คน พบว่าทำประกันเมื่ออายุเฉลี่ย 35 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6 ปี อยากทราบว่าความเชื่อของผู้จัดการถูกต้องหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

วิธีทำ กำหนด μ_1 แทนอายุเฉลี่ยของผู้ทำประกันสุขภาพเพศชาย

μ_2 แทนอายุเฉลี่ยของผู้ทำประกันสุขภาพเพศหญิง

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$\begin{array}{l} H_0 : \mu_1 \le \mu_2 \\ H_1 : \mu_1 > \mu_2 \end{array} \quad \text{หรือ} \quad \begin{array}{l} H_0 : \mu_1 - \mu_2 \le 0 \\ H_1 : \mu_1 - \mu_2 > 0 \end{array}$$

ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตัวสถิติทดสอบ

$$Z = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

$$= \frac{(45-35)-0}{\sqrt{\frac{100}{100} + \frac{36}{150}}}$$

$$= 9.01$$

ค่าวิกฤต $z_\alpha = z_{0.10} = 2.326$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z = 9.01 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าอายุของผู้ทำประกันสุขภาพเพศชายสูงกว่าผู้ทำประกันสุขภาพเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

2. ไม่ทราบ σ_1^2 และ σ_2^2 ประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระกัน

ประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน คือประชากร 2 กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ถ้ากำหนดให้ x_{1i} และ x_{2i} เป็นข้อมูลของตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ลักษณะของข้อมูลเป็นดังตารางด้านล่าง

ประชากรกลุ่ม 1	ประชากรกลุ่ม 2
ตัวอย่างกลุ่มที่ 1	**ตัวอย่างกลุ่มที่ 2**
x_{1i}	x_{2i}
x_{11}	x_{21}
x_{12}	x_{22}
x_{13}	x_{23}
$\vdots$	$\vdots$
x_{1n}	x_{2n}

ในกรณีที่ไม่ทราบ σ^2 และตัวอย่างมีขนาดเล็ก ($n \leq 30$) ถูกสุ่มมาจากประชากรที่ประมาณได้ด้วยการแจกแจงแบบปกติ การแจกแจงค่าจากตัวอย่างของ $\bar{x}_1 - \bar{x}_2$ จะมีการแจกแจงแบบ t ด้วยองศาแห่งความเป็นอิสระที่ขึ้นอยู่กับความแปรปรวนของข้อมูลในประชากร 2 กลุ่ม

การทดสอบสมมติฐานกรณีนี้ตัวสถิติทดสอบขึ้นอยู่กับความแปรปรวนของข้อมูลในประชากร 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กรณีไม่ทราบ σ_1^2, σ_2^2 แต่ทราบว่า $\sigma_1^2 = \sigma_2^2 = \sigma^2$ จะประมาณค่า σ_1^2, σ_2^2 ด้วยความแปรปรวนร่วม (pooled variance) เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ s_p^2 โดยที่

$$s_p^2 = \frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

ดังนั้น ตัวสถิติทดสอบคือ

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{s_p \sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}}$$

เมื่อ $\bar{x}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\bar{x}_2$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 2

$\mu_1 - \mu_2$ แทนผลต่างของค่าเฉลี่ยในสมมติฐาน หรือค่า μ_0

s_p แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วม

n_1 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

โดยที่องศาแห่งความเป็นอิสระคือ n_1+n_2-2

ดังนั้น ค่าวิกฤตคือ $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n_1+n_2-2}$, t_{α,n_1+n_2-2} , $-t_{\alpha,n_1+n_2-2}$

ค่าวิกฤต และบริเวณวิกฤต ในกรณีเป็นการทดสอบสมมติฐาน 2 ทาง เป็นดังรูป

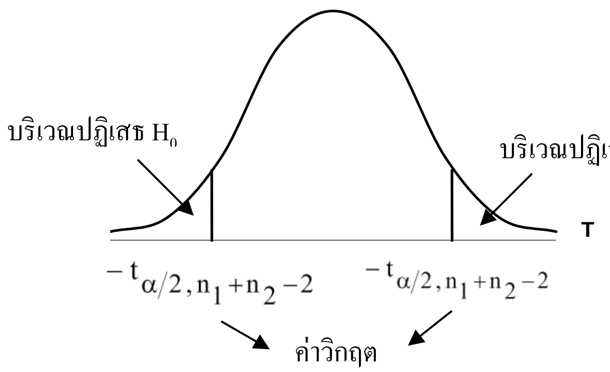

2.2 กรณีไม่ทราบ σ_1^2,σ_2^2 แต่ทราบว่า $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$ จะประมาณ σ_1^2,σ_2^2 ด้วย s_1^2,s_2^2 ดังนั้น ตัวสถิติทดสอบคือ

$$T = \frac{(\bar{x}_1-\bar{x}_2)-(\mu_1-\mu_2)}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1}+\frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ $\bar{x}_1$ คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\bar{x}_2$ คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มที่ 2

$\mu_1-\mu_2$ คือ ผลต่างของค่าเฉลี่ยในสมมติฐาน หรือค่า μ_0

s_1^2 คือ ความแปรปรวนของข้อมูลในอย่างกลุ่มที่ 1

s_2^2 คือ ความแปรปรวนของข้อมูลในตัวอย่างกลุ่มที่ 2

n_1 คือ จำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 คือ จำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

โดยที่องศาแห่งความเป็นอิสระคือ ν เมื่อ

$$\nu = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{\frac{\left(s_1^2/n_1\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(s_2^2/n_2\right)^2}{n_2 - 1}}\ ]$$

ดังนั้น ค่าวิกฤตคือ $\pm t_{\frac{\alpha}{2},\nu}$, $t_{\alpha,\nu}$, $-t_{\alpha,\nu}$

ค่าวิกฤต และบริเวณวิกฤต ในกรณีเป็นการทดสอบสมมติฐาน 2 ทาง เป็นดังรูป

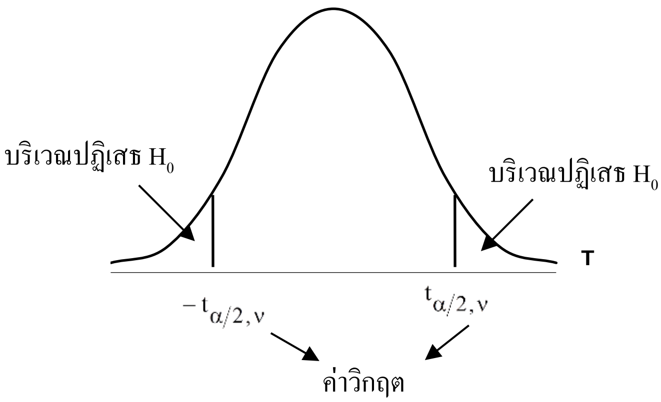

3. ไม่ทราบ σ_1^2 และ σ_2^2 ประชากร 2 กลุ่มไม่เป็นอิสระกัน

ประชากร 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระกัน คือประชากร 2 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกัน ถ้ากำหนดให้ x_{1i} และ x_{2i} เป็นข้อมูลของตัวอย่างกลุ่มที่ 1 (ก่อน) และกลุ่มที่ 2 (หลัง) และ $d_i = x_{1i} - x_{2i}$ เป็นผลต่างของข้อมูลแต่ละคู่ เมื่อ i = 1,…, n ลักษณะของข้อมูลเป็นดังตารางด้านล่าง

ประชากร

ตัวอย่างกลุ่มที่ 1 (ก่อน) x_{1i}	**ตัวอย่างกลุ่มที่ 2 (หลัง)** x_{2i}	**ผลต่าง** $d_i = x_{1i} - x_{2i}$
x_{11}	x_{21}	$d_1 = x_{11} - x_{21}$
x_{12}	x_{22}	$d_2 = x_{12} - x_{22}$
x_{13}	x_{23}	$d_3 = x_{13} - x_{23}$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
x_{1n}	x_{2n}	$d_n = x_{1n} - x_{2n}$

จะเห็นว่า $d_1, d_2, \ldots, d_n$ เป็นตัวแปรเชิงสุ่ม ที่มาจากประชากรที่มีการแจกแจงแบบปกติที่มีค่าเฉลี่ย μ_d และความแปรปรวน σ_d^2 และ $\bar{d} \sim N(\mu_d, \frac{s_d}{\sqrt{n}})$

ถ้าให้ $\mu_1 - \mu_2 = \mu_d$ สมมติฐานเชิงสถิติสามารถเขียนได้อีกลักษณะ ดังนี้

$$\begin{matrix} H_0 : \mu_d = \mu_0 \\ H_1 : \mu_d \neq \mu_0 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : \mu_d \leq \mu_0 \\ H_1 : \mu_d > \mu_0 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : \mu_d \geq \mu_0 \\ H_1 : \mu_d < \mu_0 \end{matrix}$$

ตัวสถิติทดสอบ คือ

$$T = \frac{\bar{d} - \mu_d}{s_d / \sqrt{n}}$$

เมื่อ $\bar{d} = \frac{\sum_{i=1}^{n} d_i}{n}$ แทนค่าเฉลี่ยของผลต่าง

μ_d แทนค่าคงที่ในสมมติฐาน หรือค่า μ_0

$s_d = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{n} (d_i - \bar{d})^2}{n-1}}$ แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

n แทนจำนวนคู่ตัวอย่าง

ค่าวิกฤตคือ $\pm t_{\frac{\alpha}{2}, n-1}$, $t_{\alpha, n-1}$, $-t_{\alpha, n-1}$

ค่าวิกฤตและบริเวณปฏิเสธ H_0 สำหรับการทดสอบ 2 ทาง ดังรูป

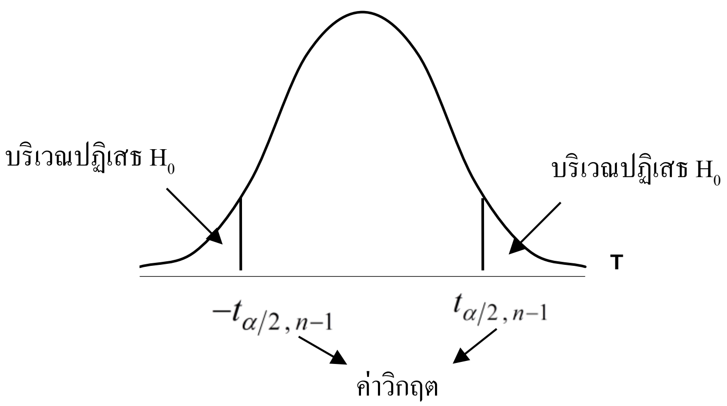

สรุปตัวสถิติทดสอบกรณีทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ดังนี้

ตัวสถิติทดสอบสำหรับ
ค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม เมื่อ $n_1 , n_2 < 30$

ประชากร 2 กลุ่ม
เป็นอิสระกัน

ประชากร 2 กลุ่ม
ไม่เป็นอิสระกัน

$\sigma_1^2 = \sigma_2^2$

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{s_p\sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}}$$

$$s_p^2 = \frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

ค่าวิกฤต $t_{\alpha, n_1 + n_2 - 2}$

$-t_{\alpha, n_1 + n_2 - 2}$

$\pm t_{\frac{\alpha}{2}, n_1 + n_2 - 2}$

$\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

ค่าวิกฤต $t_{\alpha, \nu}$

$-t_{\alpha, \nu}$

$\pm t_{\frac{\alpha}{2}, \nu}$

$$\nu = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{\frac{\left(s_1^2/n_1\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(s_2^2/n_2\right)^2}{n_2 - 1}}$$

$$T = \frac{\bar{d} - \mu_d}{s_d/\sqrt{n}}$$

$$s_d = \sqrt{\frac{\sum (d - \bar{d})^2}{n - 1}}$$

ค่าวิกฤต $t_{\alpha, n-1}$

$-t_{\alpha, n-1}$

$\pm t_{\frac{\alpha}{2}, n-1}$

ตัวอย่าง 6.9 เจ้าของฟาร์มหมูแห่งหนึ่งต้องการทดสอบอาหารผสม 2 ชนิด คือชนิด A และชนิด B ว่าชนิดไหนจะมีประสิทธิภาพที่ดีกว่ากัน จึงทำการสุ่มตัวอย่างหมูมาจำนวน 24 ตัว แล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ เท่า ๆ กัน โดยกลุ่มแรกให้อาหารผสมชนิด A และกลุ่มที่สองให้อาหารผสมชนิด B จากการชั่งน้ำหนัก พบว่าน้ำหนักเฉลี่ย และความแปรปรวนของน้ำหนักหมูกลุ่มแรก และกลุ่มที่สองคือ 31.75 กิโลกรัม 10.20 กรัม^2 และ 28.66 กิโลกรัม 6.06 กรัม^2 จากข้อมูลนี้เจ้าของฟาร์มหมูคิดว่าอาหารผสมชนิด A จะมีประสิทธิภาพดีกว่า จงทดสอบว่าเจ้าของฟาร์มคิดถูกหรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ถ้าความแปรปรวนของข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มเท่ากัน

วิธีทำ กำหนด μ_1 แทนน้ำหนักเฉลี่ยของหมูที่กินอาหารผสมชนิด A

μ_2 แทนน้ำหนักเฉลี่ยของหมูที่กินอาหารผสมชนิด B

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu_1 \leq \mu_2$$
$$H_1 : \mu_1 > \mu_2$$

เนื่องไม่ทราบความแปรปรวนของประชากร แต่ทราบว่า $\sigma_1^2 = \sigma_2^2 = \sigma^2$ และตัวอย่างมีขนาดเล็ก ดังนั้น

ตัวสถิติทดสอบคือ

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{s_p\sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}}$$

$$= \frac{(31.75 - 28.67) - 0}{2.85\sqrt{\frac{1}{12} + \frac{1}{12}}}$$

$$= \frac{3.08}{1.16}$$

$$= 2.66$$

โดยที่

$$s_p^2 = \frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$= \frac{(12-1)10.20 + (12-1)6.06}{12+12-2}$$

$$= 8.13$$

ค่าวิกฤต $t_{\alpha, n_1 + n_2 - 2} = t_{0.05\ ,\ 22} = 1.717$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ T = 2.66 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าน้ำหนักเฉลี่ยของหมูกลุ่มแรก มากกว่ากลุ่มที่สอง นั่นคือ อาหารผสมชนิด A มีประสิทธิภาพดีกว่าอาหารผสมชนิด B อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวอย่าง 6.10 จากการบันทึกปริมาณน้ำฝนใน 15 ปีที่ผ่านมา ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยของพื้นที่แห่งที่หนึ่งในเดือนพฤษภาคมเท่ากับ 1.94 ลิตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 ลิตร และจากการบันทึกปริมาณน้ำฝนในเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยของพื้นที่แห่งที่สองในเดือนเดียวกันเท่ากับ 1.04 ลิตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26 ลิตร จงทดสอบสมมติฐานที่ว่าปริมาณเฉลี่ยของน้ำฝนในพื้นที่แห่งแรกมากกว่าแห่งที่สอง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ถ้าความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนของพื้นที่ทั้งสองแห่งไม่เท่ากัน

วิธีทำ กำหนด μ_1 แทนปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในพื้นที่แห่งแรก

μ_2 แทนปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในพื้นที่แห่งที่สอง

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2 \qquad \text{หรือ} \qquad H_0 : \mu_1 - \mu_2 = 0$$

$$H_1 : \mu_1 > \mu_2 \qquad\qquad\quad H_1 : \mu_1 - \mu_2 > 0$$

ตัวสถิติทดสอบคือ

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

$$= \frac{(1.94 - 1.04) - 0}{\sqrt{\frac{(0.45)^2}{15} + \frac{(0.26)^2}{10}}}$$

$$= 6.32$$

เนื่องจากไม่ทราบความแปรปรวนของประชากร แต่ทราบว่าความแปรปรวนของประชากรทั้ง 2 กลุ่มไม่เท่ากัน ดังนั้นตัวสถิติทดสอบจะมีการแจกแจงแบบ t ที่องศาแห่งความเป็นอิสระ ดังนี้

$$\nu = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{\frac{(s_1^2/n_1)^2}{n_1 - 1} + \frac{(s_2^2/n_2)^2}{n_2 - 1}}$$

$$= \frac{\left[\frac{(0.45)^2}{15} + \frac{(0.26)^2}{10}\right]^2}{\frac{((0.45)^2/15)^2}{15-1} + \frac{((0.26)^2/10)^2}{10-1}}$$

$$\approx 23$$

ดังนั้น ค่าวิกฤต $t_{\alpha,\nu} = t_{0.05,23} = 1.714$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ T=6.32 มากกว่า 1.714 อยู่ในบริเวณวิกฤติ ดังนั้นปฏิเสธ $H_0 : \mu_1 = \mu_2$ หมายความว่า ปริมาณน้ำฝนในพื้นที่แห่งแรกมีปริมาณมากกว่าแห่งที่สองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตัวอย่าง 6.11 บริษัทต้องการทดสอบประสิทธิภาพการใช้เครื่องมือตัดชนิดที่ 1 และ 2 จากการวัดความคลาดเคลื่อนของความยาวในการตัด โดยทราบว่าค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของความยาวในการตัดของเครื่องมือตัดชนิดที่ 1 และ 2 ไม่เท่ากัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ประสิทธิภาพของเครื่องมือทั้งสองชนิดแตกต่างกันหรือไม่ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ผล ดังนี้

$n_1 = 16$ $\bar{x}_1 = 0.41$ $s_1^2 = 0.0025$ และ $n_2 = 12$ $\bar{x}_2 = 0.38$ $s_2^2 = 0.0004$

วิธีทำ กำหนด μ_1 แทนความคลาดเคลื่อนของความยาวในการตัดของเครื่องมือชนิดที่ 1

μ_2 แทนคลาดเคลื่อนของความยาวในการตัดของของเครื่องมือชนิดที่ 2

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu_1 - \mu_2 = 0$$

$$H_1 : \mu_1 - \mu_2 \neq 0$$

เนื่องจากไม่ทราบค่าแปรปรวน ขนาดตัวอย่างเล็ก และความแปรปรวนไม่เท่ากัน

ตัวสถิติทดสอบ

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

$$= \frac{0.41 - 0.38}{\sqrt{\frac{0.0025}{16} + \frac{0.0004}{12}}}$$

$$= 2.18$$

ค่าวิกฤติ $\pm t_{\frac{\alpha}{2},\nu}$ โดยที่องศาแห่งความเป็นอิสระ ν จาก

$$\nu = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{\frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1}\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{n_2 - 1}}$$

$$= 20.8$$

$$\cong 21$$

ดังนั้นค่าวิกฤต $\pm t_{\frac{\alpha}{2},\nu} = \pm t_{0.025,21} = \pm 2.08$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ T = 2.18 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 สรุปว่าประสิทธิภาพการใช้เครื่องมือตัดยี่ห้อ A และ B แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตัวอย่าง 6.12 ในการทดลองความแข็งแกร่งของกันชน 2 ชนิด โดยเลือกตัวอย่างรถยนต์มา 2 กลุ่ม กลุ่มแรก 11 คัน ใช้กันชนแบบ A กลุ่มสอง 9 คัน ใช้กันชนแบบ B ทำการทดสอบโดยขับรถยนต์ชนกำแพงด้วยความเร็ว 10 ไมล์/ชม. แล้วสำรวจความเสียหายจากค่าใช้จ่ายในการซ่อมเป็นเกณฑ์ประเมินความแข็งแกร่ง ได้ผลดังนี้

กันชนแบบ A ใช้ค่าซ่อมโดยเฉลี่ย 235 บาท ความแปรปรวน 421 บาท^2

กันชนแบบ B ใช้ค่าซ่อมโดยเฉลี่ย 286 บาท ความแปรปรวน 511 บาท^2

อยากทราบว่ากันชนแบบ A แข็งแกร่งกว่ากันชนแบบ B หรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ถ้าความแปรปรวนของข้อมูล 2 กลุ่มเท่ากัน

วิธีทำ กำหนด μ_1 แทนค่าซ่อมเฉลี่ยของกันชนแบบ A

μ_2 แทนค่าซ่อมเฉลี่ยของกันชนแบบ B

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu_1 \geq \mu_2$$
$$H_1 : \mu_1 < \mu_2$$

เนื่องไม่ทราบความแปรปรวนของประชากร แต่ทราบว่า $\sigma_1^2 = \sigma_2^2 = \sigma^2$ และตัวอย่างมีขนาดเล็ก ดังนั้น

$$s_p = \sqrt{\frac{(n_1-1)s_1^2+(n_2-1)s_2^2}{n_1+n_2-2}}$$
$$= \sqrt{\frac{(11-1)421+(9-1)511}{11+9-2}}$$
$$= 21.47$$

ตัวสถิติทดสอบคือ

$$T = \frac{(\bar{x}_1-\bar{x}_2)-(\mu_1-\mu_2)}{s_p\sqrt{\frac{1}{n_1}+\frac{1}{n_2}}}$$
$$= \frac{235-286}{21.47\sqrt{\frac{1}{11}+\frac{1}{9}}}$$
$$= -5.28$$

ค่าวิกฤต $-t_{\alpha, n_1+n_2-2} = -t_{0.01, 18} = -2.552$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ T = -5.28 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่ากันชนแบบ A เสียค่าซ่อมโดยเฉลี่ยน้อยกว่ากันชนแบบ B หรือกันชนแบบ A มีความแข็งแกร่งกว่ากันชนแบบ B อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวอย่าง 6.13 ในการทดสอบคุณภาพของยางรถยนต์ 2 ยี่ห้อ คือ A และ B จึงสุ่มตัวอย่างยางรถยนต์มายี่ห้อละ 5 เส้น แล้วใส่ยางรถยนต์ยี่ห้อละ 1 เส้นที่ล้อหลังของรถยนต์แต่ละคัน แล้วให้รถยนต์ทุกคันวิ่งจนกว่ายางจะเสีย โดยบันทึกระยะทางที่วิ่งไว้ดังนี้

รถยนต์คันที่	ระยะทางที่วิ่งได้ (10,000 km) ยางรถยนต์ A	ยางรถยนต์ B	ผลต่าง d_i
1	10.6	10.2	0.4
2	9.8	9.4	0.4
3	12.3	11.8	0.5
4	9.7	9.1	0.6
5	8.8	8.3	0.5

อยากทราบว่าคุณภาพของยางรถยนต์ A และ B แตกต่างกันหรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และประชากรมีการแจกแจงแบบปกติ

วิธีทำ ตัวอย่างนี้วัดคุณภาพของยางรถยนต์จากระยะทางที่ได้เมื่อใช้ยางรถยนต์ A และ B ดังนั้น สมมติฐานคือยางรถยนต์ A และยางรถนยต์ B วิ่งได้ระยะทางเฉลี่ยแตกต่างกัน

กำหนด μ_1 และ μ_2 แทนระยะทางเฉลี่ยเมื่อใช้ยางรถยนต์ A และ B

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$\begin{aligned} H_0 &: \mu_1 - \mu_2 = 0 \\ H_1 &: \mu_1 - \mu_2 \neq 0 \end{aligned} \quad \text{หรือ} \quad \begin{aligned} H_0 &: \mu_d = 0 \\ H_1 &: \mu_d \neq 0 \end{aligned}$$

เนื่องจาก

$$\bar{d} = \frac{2.4}{5} = 0.48,\ s_d = \sqrt{\frac{\sum (d-\bar{d})^2}{n-1}} = \sqrt{0.007} = 0.0837, \mu_d = 0,\ n = 5$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$\begin{aligned} T &= \frac{\bar{d}-\mu_d}{s_d/\sqrt{n}} \\ &= \frac{0.48-0}{0.0837/\sqrt{5}} \\ &= 12.8 \end{aligned}$$

ค่าวิกฤต $t_{\frac{\alpha}{2}, n-1} = t_{0.025,4} = 2.77$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ T=12.8 มากกว่า 2.77 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าคุณภาพของยางรถยนต์ A และ B แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตัวอย่าง 6.14 ในการทดสอบความสามารถของนักศึกษาสาขาเลขานุการในการพิมพ์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ก่อนและหลังการอบรมได้เวลาในการใช้พิมพ์ดังนี้

คนที่	เวลาก่อนอบรม	เวลาหลังอบรม	ผลต่าง
1	55	50	5
2	46	42	4
3	78	70	8
4	61	63	-2
5	52	58	-6
6	45	35	10
7	47	46	1
8	57	52	5
9	71	60	11
10	58	49	9

ให้ทดสอบว่าหลังการอบรมนักศึกษาสามารถพิมพ์ได้ดีขึ้นหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ กำหนด μ_d แทนค่าเฉลี่ยผลต่างของเวลาที่ใช้ในการพิมพ์ก่อนและหลังการอบรม

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu_d = 0$$
$$H_1 : \mu_d > 0$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$T = \frac{\bar{d} - \mu_d}{\frac{s_d}{\sqrt{n}}}$$
$$= \frac{4.5 - 0}{\frac{5.48}{\sqrt{10}}}$$
$$= 2.596$$

ค่าวิกฤต $t_{\alpha,n-1} = t_{0.05,9} = 1.833$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ T= 2.596 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 สรุปว่าหลังการอบรมนักศึกษาใช้เวลาในการพิมพ์น้อยลง หมายความว่าการอบรมมีผลทำให้การพิมพ์ดีขึ้นที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากร 1 กลุ่ม (σ^2)

เป็นการทดสอบความสม่ำเสมอของข้อมูลของเหตุการณ์บางอย่าง เช่น ผลผลิต หรือขบวนการผลิตว่าเป็นไปตามค่าที่คาดคะเนไว้ (σ_0^2) หรืออยู่ในขอบเขตที่ยอมรับได้หรือไม่

กำหนด σ^2 แทนความแปรปรวนของประชากร

σ_0^2 แทนค่าคงที่ที่คาดคะเน

ดังนั้นสมมติฐานเชิงสถิติ คือ

$$\begin{matrix} H_0 : \sigma^2 = \sigma_0^2 \\ H_1 : \sigma^2 \neq \sigma_0^2 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : \sigma^2 \leq \sigma_0^2 \\ H_1 : \sigma^2 > \sigma_0^2 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : \sigma^2 \geq \sigma_0^2 \\ H_1 : \sigma^2 < \sigma_0^2 \end{matrix}$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$\chi^2 = \frac{(n-1)s^2}{\sigma_0^2}$$

โดยที่องศาแห่งความเป็นอิสระคือ n-1

เมื่อ n แทนจำนวนตัวอย่าง

s^2 แทนความแปรปรวนของข้อมูลจากตัวอย่าง

σ_0^2 แทนค่าคงที่ที่คาดคะเน

ค่าวิกฤตและบริเวณปฏิเสธในการทดสอบสมมติฐานแต่ละประเภทเป็น ดังนี้

การทดสอบ 2 ทาง

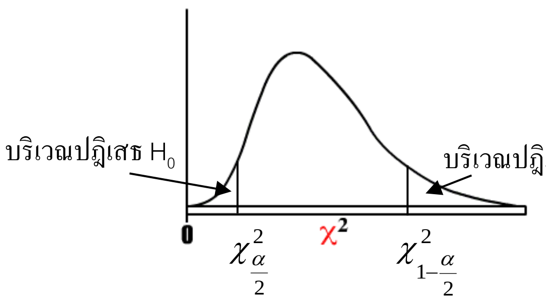

การทดสอบทางขวา

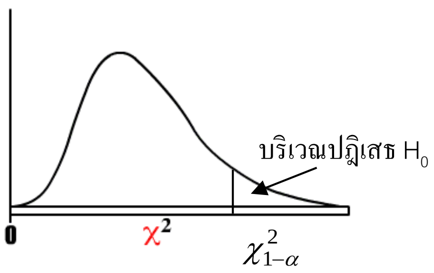

การทดสอบทางซ้าย

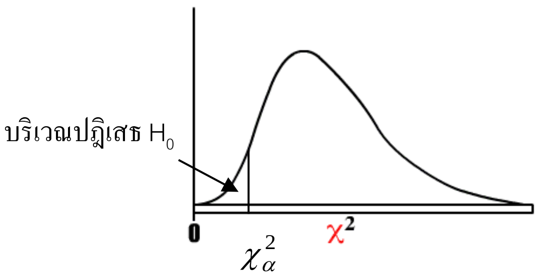

ตัวอย่าง 6.15 นักจิตวิทยาสนใจที่จะทราบความแปรผันของเวลาที่ผู้ขับรถยนต์มีต่อสิ่งเร้าที่เห็น จึงสุ่มตัวอย่างผู้ขับรถยนต์ เพื่อทดลองจำนวน 16 คน พบว่าเวลาที่คนขับมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้ามีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.0072 วินาที ถ้านักจิตวิทยานี้เชื่อว่าเวลาที่คนขับมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าสม่ำเสมอแตกต่างจาก 0.005 วินาทีหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ กำหนด σ^2 แทนความแปรปรวนของเวลาที่ผู้ขับรถยนต์มีต่อสิ่งเร้าที่เห็น

σ_0^2 แทนค่าคงที่ที่คาดไว้เท่ากับ 0.005^2

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \sigma^2 = 0.005^2$$
$$H_1 : \sigma^2 \neq 0.005^2$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$\chi^2 = \frac{(n-1)\,s^2}{\sigma_0^2}$$
$$= \frac{(16-1)0.00005184}{0.000025}$$
$$= 31.1$$

ค่าวิกฤต

$$\chi^2_{\frac{\alpha}{2},n-1} = \chi^2_{0.025,15} = 6.26$$
$$\chi^2_{1-\frac{\alpha}{2},n-1} = \chi^2_{0.975,15} = 27.5$$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ χ^2 = 31.1 มีค่ามากกว่า 27.5 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่า เวลาที่คนขับมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้ามีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแตกต่างจาก 0.005 วินาที ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตัวอย่าง 6.16 บริษัท พี พี การบัญชี เป็นบริษัทรับให้คำปรึกษาด้านบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีโดยเฉพาะ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาลูกค้าแต่ละรายใช้เวลาในการรับคำปรึกษาเท่ากับ 2 ชั่วโมง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 0.5 ชั่วโมง ถ้าเวลาเบี่ยงเบนเกิน 0.5 ชั่วโมง ลูกค้าจะต้องรอนานเกินและบริษัทต้องเสียค่าล่วงเวลาให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการวางแผนขยายงานที่ถูกต้องทางบริษัทต้องการทราบว่าเวลาการให้บริการลูกค้าแต่ละรายยังมีเวลาเบี่ยงเบนไม่เกิน 0.5 ชั่วโมงหรือไม่ จึงทำการเลือกลูกค้ามา 20 ราย เพื่อจับเวลาการรับบริการ พบว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.571 ชั่วโมง ให้ตอบคำถามของบริษัท พี พี การบัญชี ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

วิธีทำ กำหนด σ^2 แทนความแปรปรวนของเวลาในการให้บริการคำปรึกษาด้านบัญชี

σ_0^2 แทนค่าคงที่ที่คาดไว้เท่ากับ 0.25

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \sigma^2 \leq 0.25$$
$$H_1 : \sigma^2 > 0.25$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$\begin{aligned} \chi^2 &= \frac{(n-1)s^2}{\sigma_0^2} \\ &= \frac{(20-1)0.326}{0.25} \\ &= 24.78 \end{aligned}$$

ค่าวิกฤต $\chi^2_{1-\alpha,n-1} = \chi^2_{0.90,19} = 27.2$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ χ^2=24.78 มีค่าอยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าเวลาการให้บริการลูกค้าแต่ละรายยังมีเวลาเบี่ยงเบนไม่เกิน 0.5 ชั่วโมงที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่ม (σ_1^2, σ_2^2)

ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่มนี้ มักจะใช้ทดสอบเพื่อทราบว่าความแปรปรวนของข้อมูลสองกลุ่มเท่ากันหรือไม่ เพื่อในผลที่ได้ไปใช้ในการเลือกตัวสถิติทดสอบในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลต่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม กรณีที่ตัวอย่างมีขนาดเล็กและไม่ทราบ σ_1^2 และ σ_2^2

กำหนด σ_1^2 แทนความแปรปรวนของข้อมูลในประชากรกลุ่มที่ 1

σ_2^2 แทนความแปรปรวนของข้อมูลในประชากรกลุ่มที่ 2

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$\begin{matrix} H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2 & & H_0 : \sigma_1^2 \leq \sigma_2^2 & & H_0 : \sigma_1^2 \geq \sigma_2^2 \\ & \text{หรือ} & & \text{หรือ} & \\ H_1 : \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2 & & H_1 : \sigma_1^2 > \sigma_2^2 & & H_1 : \sigma_1^2 < \sigma_2^2 \end{matrix}$$

ตัวสถิติทดสอบขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของความแปรปรวนที่ต้องการเปรียบเทียบว่าค่าใดมากกว่า ดังนั้นตัวสถิติทดสอบจึงขึ้นอยู่กับสมมติฐานเชิงสถิติดังนี้

ภายใต้สมมติฐานเชิงสถิติ $H_0 : \sigma_1^2 \le \sigma_2^2$

$H_1 : \sigma_1^2 > \sigma_2^2$

ตัวสถิติทดสอบ คือ

$$F = \frac{s_1^2}{s_2^2}$$

องศาแห่งความเป็นอิสระ $\nu_1 = n_1 - 1$ และ $\nu_2 = n_2 - 1$

ค่าวิกฤต $f_{1-\alpha,\nu_1,\nu_2}$ และบริเวณปฏิเสธเป็นดังนี้

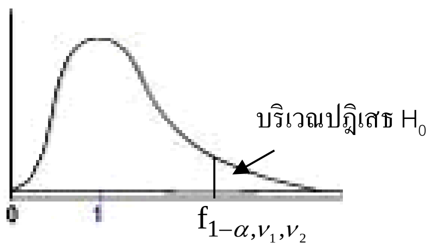

ภายใต้สมมติฐานเชิงสถิติ $H_0 : \sigma_1^2 \ge \sigma_2^2$

$H_1 : \sigma_1^2 < \sigma_2^2$

ตัวสถิติทดสอบ คือ

$$F = \frac{s_2^2}{s_1^2}$$

องศาแห่งความเป็นอิสระ $\nu_2 = n_2 - 1$ และ $\nu_1 = n_1 - 1$

ค่าวิกฤต $f_{1-\alpha,\nu_2,\nu_1}$ และบริเวณปฏิเสธเป็นดังนี้

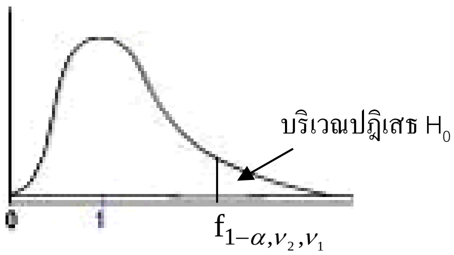

ภายใต้สมมติฐานเชิงสถิติ $H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2$
$H_1 : \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$

ตัวสถิติทดสอบ คือ

$$F = \frac{s_1^2}{s_2^2} \quad \text{ถ้า} \quad s_1^2 > s_2^2$$

ค่าวิกฤต $f_{1-\frac{\alpha}{2},\nu_1,\nu_2}$

หรือ

$$F = \frac{s_2^2}{s_1^2} \quad \text{ถ้า} \quad s_2^2 > s_1^2$$

ค่าวิกฤต $f_{1-\frac{\alpha}{2},\nu_2,\nu_1}$

ค่าวิกฤต และบริเวณปฏิเสธเป็นดังนี้

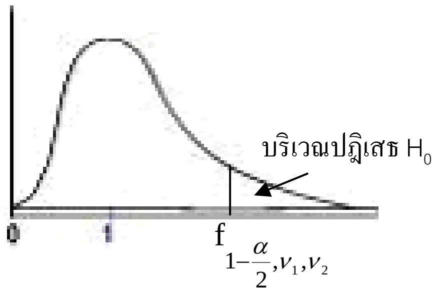

ตัวอย่าง 6.17 จากการตรวจสอบปริมาณไขมันที่มีในไอศกรีม 2 ชนิด โดยสุ่มตัวอย่างไอศกรีม 2 ชนิด จากประชากรที่มีการแจกแจงแบบปกติ และเป็นอิสระกันอย่างละ 5 ตัวอย่าง พบว่าค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของปริมาณไขมันของไอศกรีมชนิดที่ 1 เท่ากับ 20 mg และ 0.165 mg^2 และชนิดที่ 2 เท่ากับ 15 mg และ 0.205 mg^2 ต้องการทดสอบว่าปริมาณไขมันเฉลี่ยในไอศกรีมชนิดที่ 1 และ 2 แตกต่างกันหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1. ความแปรปรวนของปริมาณไขมันของไอศกรีมชนิดที่ 1 และ 2 เท่ากันหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.02

2. ปริมาณไขมันเฉลี่ยในไอศกรีมชนิดที่ 1 และ 2 แตกต่างกันหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ ขั้นที่ 1 กำหนด σ_1^2 แทนความแปรปรวนของปริมาณไขมันในไอศกรีมชนิดที่ 2

σ_2^2 แทนความแปรปรวนของปริมาณไขมันในไอศกรีมชนิดที่ 1

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$
$$H_1 : \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$F = \frac{s_1^2}{s_2^2}$$
$$= \frac{0.205}{0.165}$$
$$= 1.24$$

ค่าวิกฤต $f_{1-\frac{\alpha}{2},\nu_1,\nu_2} = f_{0.99,4,4} = 16.0$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ F = 1.24 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าแปรปรวนของปริมาณไขมันในไอศกรีมชนิดที่ 1 และ 2 เท่ากัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.02

ขั้นที่ 2 กำหนด μ_1 แทนปริมาณไขมันเฉลี่ยในไอศกรีมชนิดที่ 1

μ_2 แทนปริมาณไขมันเฉลี่ยในไอศกรีมชนิดที่ 2

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu_1 - \mu_2 = 0$$
$$H_1 : \mu_1 - \mu_2 \neq 0$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{s_p\sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}}$$
$$= \frac{(20-15) - 0}{0.43\sqrt{\frac{1}{5} + \frac{1}{5}}}$$
$$= 18.52$$

ค่าวิกฤต $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n_1+n_2-2} = \pm t_{0.025,8} = \pm 2.306$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ $T = 18.52$ อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ปริมาณไขมันเฉลี่ยในไอศกรีมชนิดที่ 1 และ 2 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวอย่าง 6.18 นักลงทุนเชื่อว่าหุ้นของบริษัท A มีความเสี่ยงมากกว่าหุ้นของบริษัท B ความเสี่ยงนี้วัดจากราคาหุ้นที่ผันแปรไปในแต่ละวัน จึงมีการทดสอบความเชื่อข้างต้นโดยสุ่มราคาหุ้นบริษัท A มา 25 วัน และราคาหุ้นบริษัท B มา 24 วัน จากราคาหุ้นที่มีการแจกแจงแบบปกติ คำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานได้ $s_A = 0.76$ และ $s_B = 0.46$ กำหนดระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ กำหนด σ_1^2 แทนความแปรปรวนของราคาหุ้นของบริษัท A

σ_2^2 แทนความแปรปรวนของราคาหุ้นของบริษัท B

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \sigma_1^2 \le \sigma_2^2$$
$$H_1 : \sigma_1^2 > \sigma_2^2$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$F = \frac{s_1^2}{s_2^2} = \frac{0.5776}{0.2116} = 2.73$$

ค่าวิกฤต $f_{1-\alpha,\nu_1,\nu_2} = f_{0.95,24,23} = 2.01$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ F=2.73 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าหุ้นของบริษัท A มีความเสี่ยงมากกว่าหุ้นของบริษัท B อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนของประชากร 1 กลุ่ม (p)

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนอาจมีความจำเป็นในงานหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านอุตสาหกรรมอาจต้องการทราบเกี่ยวกับสัดส่วนของชิ้นส่วนที่ชำรุดในการผลิต หรือนักการเมืองอาจต้องการทราบสัดส่วนเกี่ยวกับผู้ที่ต้องการลงคะแนนเสียงให้ ดังนั้นการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วน คือ การทดสอบว่าสัดส่วนของสิ่งที่สนใจมีค่าเป็นไปตามค่าใดค่าหนึ่งที่กำหนดหรือไม่

กำหนด p แทนสัดส่วนของสิ่งที่สนใจ

p_0 แทนค่าคงที่

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$\begin{aligned} H_0 &: p = p_0 \\ H_1 &: p \neq p_0 \end{aligned} \quad \text{หรือ} \quad \begin{aligned} H_0 &: p \leq p_0 \\ H_1 &: p > p_0 \end{aligned} \quad \text{หรือ} \quad \begin{aligned} H_0 &: p \geq p_0 \\ H_1 &: p < p_0 \end{aligned}$$

ตัวสถิติทดสอบ คือ

$$Z = \frac{\hat{p} - p_0}{\sqrt{\frac{p_0 q_0}{n}}}$$

เมื่อ $\hat{p}$ แทนสัดส่วนสิ่งที่สนใจจากตัวอย่าง

p_0 แทนค่าคงที่ที่คาดไว้

q_0 แทนสัดส่วนสิ่งที่ไม่สนใจจากตัวอย่าง หรือ $1-p_0$

n แทนจำนวนตัวอย่าง

ค่าวิกฤต คือ $z_\alpha, -z_\alpha, \pm z_{\frac{\alpha}{2}}$

ตัวอย่าง 6.19 บริษัทขายเครื่องสำอางยี่ห้อ tell me คาดว่าผู้หญิงไทยใช้เครื่องสำอางยี่ห้อนี้อย่างน้อย 20% จึงสุ่มตัวอย่างผู้หญิงไทยมา 500 คน ปรากฏว่ามีผู้ใช้เครื่องสำอางยี่ห้อนี้ 95 คน อยากทราบว่าสิ่งที่บริษัทคาดไว้เป็นจริงหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1

วิธีทำ กำหนด p แทนสัดส่วนของผู้หญิงไทยใช้เครื่องสำอางยี่ห้อ tell me

p_0 แทนค่าคงที่เท่ากับ 0.20

จะได้ $\hat{p} = \frac{95}{500} = 0.19$ และ $q_0 = 1 - 0.20 = 0.80$

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$\begin{aligned} H_0 &: p \geq 0.20 \\ H_1 &: p < 0.20 \end{aligned}$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$Z = \frac{\hat{p} - p_0}{\sqrt{\frac{p_0 q_0}{n}}} = \frac{0.19 - 0.20}{\sqrt{\frac{(0.20)(0.80)}{500}}} = \frac{-0.01}{0.018} = -0.56$$

ค่าวิกฤต $-z_{\alpha} = -1.282$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z= -0.56 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าสัดส่วนผู้หญิงไทยใช้เครื่องสำอางยี่ห้อ tell me มีค่าอย่างน้อย 20% ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตัวอย่าง 6.20 จากประสบการณ์ที่ผ่านมานักบาสเกตบอลสามารถชู้ตลูกลงห่วง 60% ของจำนวนที่ชู้ตทั้งหมดภายหลังการฝึกโดยครูฝึกคนใหม่ ในการชู้ต 100 ครั้ง ต่อมาปรากฏว่านักบาสเกตบอลสามารถชู้ตลูกลงห่วง 70 ครั้ง เราจะกล่าวอ้างได้หรือไม่ว่าการชู้ตลูกของเขาดีขึ้นที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ กำหนด p แทนสัดส่วนของความสามารถในการชู้ตลูกลงห่วงของนักบาสเกตบอล

p_0 แทนค่าคงที่เท่ากับ 0.60

จะได้ $\hat{p} = \frac{70}{100} = 0.70$ และ $q_0 = 1 - 0.60 = 0.40$

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : p = 0.60$$
$$H_1 : p > 0.60$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$Z = \frac{\hat{p} - p_0}{\sqrt{\frac{p_0 q_0}{n}}} = \frac{0.7 - 0.6}{\sqrt{\frac{(0.6)(0.4)}{100}}} = 2.04$$

ค่าวิกฤต $z_{\alpha} = 1.645$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z= 2.04 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าความสามารถในการชู้ตลูกลงห่วงของนักบาสเกตบอลผู้นี้ดีขึ้น ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตัวอย่าง 6.21 บริษัทแห่งหนึ่งอ้างว่าสินค้าที่บริษัทผลิตได้มาตรฐานตามที่กำหนดมากกว่า 96% แต่จากการสุ่มตัวอย่างสินค้าที่บริษัทแห่งนี้ผลิตจำนวน 400 ชิ้น พบว่ามี 20 ชิ้นที่ไม่ได้มาตรฐาน จะสามารถสรุปได้หรือไม่ว่าสิ่งที่บริษัทอ้างเป็นจริง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ กำหนด p แทนสัดส่วนของสินค้าที่บริษัทผลิตได้มาตรฐานตามที่กำหนด

p_0 แทนค่าคงที่เท่ากับ 0.96

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : p \le 0.96$$
$$H_1 : p > 0.96$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$\begin{aligned} Z &= \frac{\hat{p} - p_0}{\sqrt{\frac{p_0 q_0}{n}}} \\ &= \frac{0.95 - 0.96}{\sqrt{\frac{(0.96)(0.04)}{400}}} \\ &= -1.00 \end{aligned}$$

ค่าวิกฤต $z_{\alpha} = 1.645$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z= -1.00 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าสินค้าที่บริษัทผลิตได้มาตรฐานตามที่กำหนดไม่เกิน 96% ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือคำกล่าวอ้างของบริษัทไม่เป็นจริง

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนของประชากร 2 กลุ่ม $(p_1 - p_2)$

เป็นการเปรียบเทียบสัดส่วนของสิ่งที่สนใจในประชากร 2 กลุ่ม หรือทดสอบผลต่างของสัดส่วนของสิ่งที่สนใจในประชากร 2 กลุ่มว่ามีค่าเป็นไปตามค่าคงที่ (p_0) ที่คาดไว้หรือไม่

ถ้าให้ p_1 และ p_2 เป็นสัดส่วนของสิ่งที่สนใจในประชากรกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ และ p_0 เป็นค่าคงที่ของผลต่างของสัดส่วนของสิ่งที่สนใจแล้ว ในการทดสอบสมมติฐานว่า p_1 และ p_2 แตกต่างกันหรือไม่ สามารถตั้งสมมติฐานเชิงสถิติได้ดังนี้

$$\begin{matrix} H_0 : p_1 = p_2 \\ H_1 : p_1 \neq p_2 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : p_1 \leq p_2 \\ H_1 : p_1 > p_2 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : p_1 \geq p_2 \\ H_1 : p_1 < p_2 \end{matrix}$$

หรือในรูปแบบของผลต่าง ดังนี้

$$\begin{matrix} H_0 : p_1 - p_2 = p_0 \\ H_1 : p_1 - p_2 \neq p_0 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : p_1 - p_2 \leq p_0 \\ H_1 : p_1 - p_2 > p_0 \end{matrix} \quad \text{หรือ} \quad \begin{matrix} H_0 : p_1 - p_2 \geq p_0 \\ H_1 : p_1 - p_2 < p_0 \end{matrix}$$

ดังนั้นในบางครั้งจึงเรียกว่าการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลต่างของสัดส่วน

ตัวสถิติทดสอบแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณี $p_0 = 0$ ตัวสถิติทดสอบ คือ

$$z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2) - 0}{\sqrt{\hat{p}\hat{q}(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2})}}$$

เมื่อ $\hat{p} = \dfrac{\sum x_{1i} + \sum x_{2i}}{n_1 + n_2}$

$\hat{p}_1$ แทนสัดส่วนของสิ่งที่สนใจจากตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\hat{p}_2$ แทนสัดส่วนของสิ่งที่สนใจจากตัวอย่างกลุ่มที่ 2

$\hat{q}$ แทน $1-\hat{p}$

n_1 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

ค่าวิกฤต คือ $z_\alpha, -z_\alpha, \pm z_{\frac{\alpha}{2}}$

กรณี $p_0 \neq 0$ ตัวสถิติทดสอบคือ

$$z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2) - p_0}{\sqrt{\frac{\hat{p}_1\hat{q}_1}{n_1} + \frac{\hat{p}_2\hat{q}_2}{n_2}}}$$

เมื่อ $\hat{p}_1$ แทนสัดส่วนของสิ่งที่สนใจจากตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\hat{p}_2$ แทนสัดส่วนของสิ่งที่สนใจจากตัวอย่างกลุ่มที่ 2

$\hat{p}_0$ แทนผลต่างของ p_1 และ p_2 ภายใต้สมมติฐาน H_0

$\hat{q}_1$ แทน $1-\hat{p}_1$

$\hat{q}_2$ แทน $1-\hat{p}_2$

n_1 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทนจำนวนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

ค่าวิกฤต คือ $z_\alpha, -z_\alpha, \pm z_{\frac{\alpha}{2}}$

สรุปตัวสถิติทดสอบสำหรับสัดส่วนของสิ่งที่สนใจ

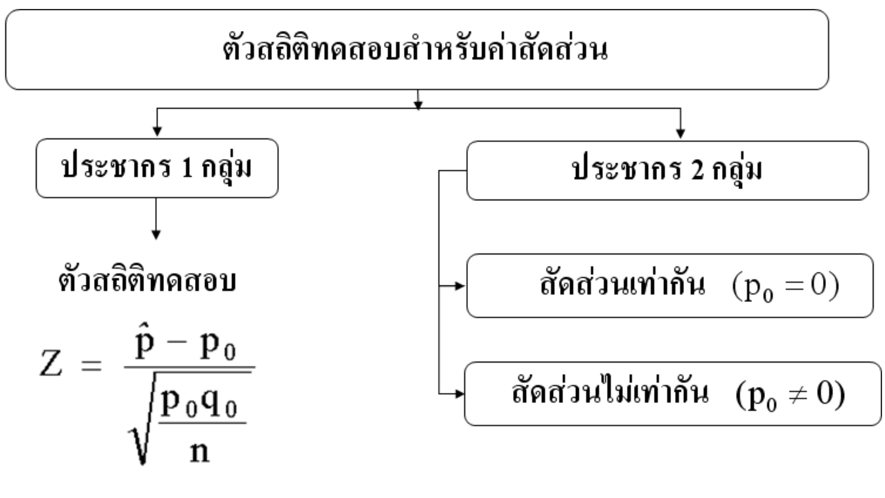

ค่าวิกฤต $z_\alpha \quad -z_\alpha \quad \pm z_{\frac{\alpha}{2}}$

ตัวสถิติทดสอบสำหรับค่าสัดส่วนของประชากร 2 กลุ่ม

$p_0 = 0$ **สัดส่วนเท่ากัน**

สัดส่วนไม่เท่ากัน $p_0 \neq 0$

ตัวสถิติทดสอบ

$$z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2) - 0}{\sqrt{\hat{p}\hat{q}\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

ค่าวิกฤต คือ

$$z_{\alpha},\ -z_{\alpha},\ \pm z_{\frac{\alpha}{2}}$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2) - p_0}{\sqrt{\frac{\hat{p}_1\hat{q}_1}{n_1} + \frac{\hat{p}_2\hat{q}_2}{n_2}}}$$

เมื่อ $\hat{p} = \dfrac{\sum x_{1i} + \sum x_{2i}}{n_1 + n_2}$ $\quad \sum x_{1i} + \sum x_{2i}$ **คือ ผลรวมของจำนวนสิ่งที่สนใจในตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ 2**

ตัวอย่าง 6.22 ในการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของยาที่ใช้รักษาหมู โดยแบ่งหมูที่เป็นโรคชนิดหนึ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 100 ตัว และทดลองให้ยาแก่หมูกลุ่มที่ 1 แต่ไม่ให้ยาแก่หมูกลุ่มที่ 2 นอกจากนั้นได้ควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ให้มีความสม่ำเสมอกันทั้งสองกลุ่ม จากการทดลองพบว่าหมูกลุ่มที่ 1 หายจากโรค 75 ตัว ส่วนหมูกลุ่มที่ 2 หายจากโรค 65 ตัว จงทดสอบสมมติฐานว่ายาจะช่วยในการรักษาโรคที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีทำ กำหนด p_1 แทนสัดส่วนของหมูที่หายจากโรคในกลุ่มที่ทดลองให้ยา

p_2 แทนสัดส่วนของหมูที่หายจากโรคในกลุ่มที่ไม่ให้ยา

จะได้ $\hat{p}_1 = \dfrac{75}{100}$, $\hat{p}_2 = \dfrac{65}{100}$, $\alpha = 0.05$

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : p_1 = p_2$$
$$H_1 : p_1 > p_2$$

เนื่องจาก $p_0 = 0$ ดังนั้นตัวสถิติทดสอบ คือ

$$Z = \frac{\hat{p}_1 - \hat{p}_2}{\sqrt{\hat{p}\hat{q}\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

โดย $\hat{p} = \dfrac{\sum x_{1i} + \sum x_{2i}}{n_1 + n_2} = \dfrac{75 + 65}{200} = 0.70 \therefore \hat{q} = 0.3$

ดังนั้น

$$Z = \frac{(0.75-0.65)}{\sqrt{(0.7)(0.3)\left(\frac{1}{100}+\frac{1}{100}\right)}}$$

$$= 1.54$$

ค่าวิกฤต $Z_{\alpha} = Z_{0.05} = 1.645$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z = 1.54 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่ายาไม่ช่วยในการรักษาโรคของหมูที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตัวอย่าง 6.23 ในการหยั่งเสียงการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเขต 1 และเขต 2 ต่อผู้สมัครเบอร์ 1 โดยสุ่มตัวอย่างผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจากเขต 1 จำนวน 300 คน และเขต 2 จำนวน 200 คน พบว่าในเขต 1 มีผู้ลงคะแนนให้เบอร์1 ร้อยละ 56 และเขต 2 ร้อยละ 48 อยากทราบว่าสัดส่วนของผู้ลงคะแนนให้ผู้สมัครเบอร์ 1 ในเขต 1 ต่างจากเขต 2 ไม่เกินร้อยละ 10 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

วิธีทำ กำหนด p_1 แทนสัดส่วนของผู้ลงคะแนนให้ผู้สมัครเบอร์ 1 ในเขต 1

p_2 แทนสัดส่วนของผู้ลงคะแนนให้ผู้สมัครเบอร์ 1 ในเขต 2

$n_1 = 300$ $n_2 = 200$ $\hat{p}_1 = 0.56$ $\hat{p}_2 = 0.48$ $p_0 = 0.1$

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : p_1 - p_2 \le 0.10$$

$$H_0 : p_1 - p_2 > 0.10$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$Z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2) - p_0}{\sqrt{\frac{\hat{p}_1\hat{q}_1}{n_2} + \frac{\hat{p}_2\hat{q}_2}{n_2}}}$$

$$= \frac{(0.56-0.48)-0.10}{\sqrt{\frac{(0.56)(0.44)}{300} + \frac{(0.48)(0.52)}{200}}}$$

$$= -0.44$$

ค่าวิกฤต $Z_{0.10} = 1.282$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z = - 0.44 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าสัดส่วนของผู้ลงคะแนนให้ผู้สมัครเบอร์ 1 ในเขต 1 ต่างจากเขต 2 ไม่เกินร้อยละ 10 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ถ้าต้องการทดสอบว่า $p_1 = p_2$ หรือไม่

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : p_1 = p_2$$

$$H_1 : p_1 \neq p_2$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$Z = \frac{\hat{p}_1 - \hat{p}_2}{\sqrt{\hat{p}_1\hat{q}_1\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

โดยที่ $\hat{p} = \frac{\sum x_{1i} + \sum x_{2i}}{n_1 + n_2} = \frac{(300)(0.56) + (200)(0.48)}{300 + 200} = 0.528$

$\hat{q} = 1 - \hat{p} = 1 - 0.528 = 0.472$

ดังนั้น
$$Z = \frac{(0.56 - 0.48)}{\sqrt{(0.528)(0.472)\left(\frac{1}{300} + \frac{1}{200}\right)}}$$

$= 1.75$

ค่าวิกฤต $z_{\frac{\alpha}{2}} = 1.645$ และ $-z_{\frac{\alpha}{2}} = -1.645$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z = 1.75 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าสัดส่วนของผู้ลงคะแนนให้ผู้สมัครเบอร์ 1 ในเขต 1 ไม่ต่างจากเขต 2 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตัวอย่าง 6.24 ในการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ smart phone 2 ยี่ห้อ โดยสุ่มผู้ใช้ smart phone ทั้ง 2 ยี่ห้อ มายี่ห้อละ 200 คน พบว่ามีผู้พอใจในการใช้ smart phone ยี่ห้อแรก 84 คน ยี่ห้อที่สอง 96 คน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะสรุปได้หรือไม่ว่าความพึงพอใจในการใช้ smart phone ทั้ง 2 ยี่ห้อไม่แตกต่างกัน

วิธีทำ กำหนด p_1 แทนสัดส่วนของความพึงพอใจในการใช้ smart phone ยี่ห้อที่ 1

p_2 แทนสัดส่วนของความพึงพอใจในการใช้ smart phone ยี่ห้อที่ 2

จะได้ $\hat{p}_1 = \frac{84}{200}$, $\hat{p}_2 = \frac{96}{200}$, $\alpha = 0.05$

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : p_1 - p_2 = 0$$

$$H_1 : p_1 - p_2 \neq 0$$

เนื่องจาก $p_0 = 0$ ดังนั้นตัวสถิติทดสอบ คือ

$$Z = \frac{\hat{p}_1 - \hat{p}_2}{\sqrt{\hat{p}\hat{q}\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

โดย $\hat{p} = \frac{\sum x_{1i} + \sum x_{2i}}{n_1 + n_2} = \frac{84+96}{400} = 0.45 \therefore \hat{q} = 0.55$

ดังนั้น

$$Z = \frac{(0.42 - 0.48)}{\sqrt{(0.45)(0.55)\left(\frac{1}{200} + \frac{1}{200}\right)}}$$

$$= \frac{-0.06}{0.04975}$$

$$= -1.206$$

ค่าวิกฤต $\pm Z_{\frac{\alpha}{2}} = \pm Z_{0.025} = \pm 1.96$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ Z = -1.206 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าความพึงพอใจในการใช้ smart phone ทั้ง 2 ยี่ห้อไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม

1.1 กรณีประชากร 2 กลุ่มไม่เป็นอิสระกัน

ตัวอย่าง 6.25 ต้องการเปรียบเทียบโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ 2 โปรแกรม ว่าโปรแกรมทั้ง 2 มีต้นทุนของการวิเคราะห์ข้อมูลแตกต่างกันหรือไม่ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมา 14 ชุด ในแต่ละชุดได้ใช้โปรแกรมสถิติทั้ง 2 โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล และบันทึกต้นทุนการวิเคราะห์ไว้ ได้ผลดังนี้

ชุดข้อมูล	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
โปรแกรมที่ 1 (บาท)	10	9	14	15	13	18	16	14	8	7	10	9	11	16
โปรแกรมที่ 2 (บาท)	8	9	13	10	14	13	18	14	7	9	8	8	8	12

จงตอบคำถามของผู้ศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ขั้นตอนที่ 1 ใส่ข้อมูลดังรูป เลือกเมนู Data เลือก Data Analysis

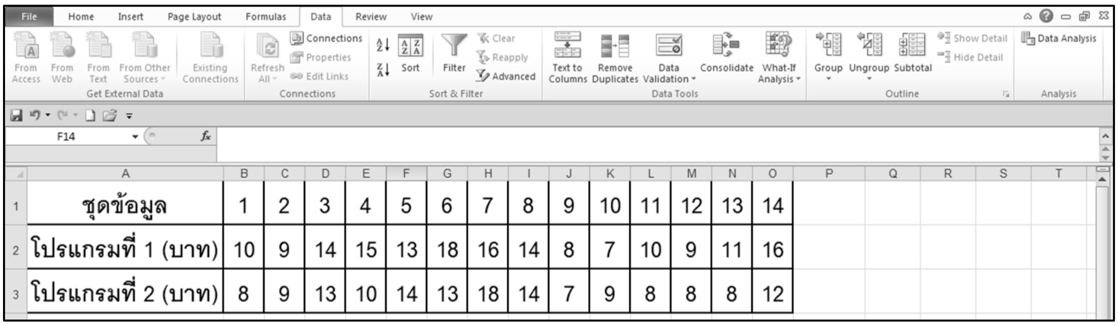

ชุดข้อมูล	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
โปรแกรมที่ 1 (บาท)	10	9	14	15	13	18	16	14	8	7	10	9	11	16
โปรแกรมที่ 2 (บาท)	8	9	13	10	14	13	18	14	7	9	8	8	8	12

ขั้นตอนที่ 2 ในหน้าต่าง Data Analysis เลือก t-Test: Paired Two Sample for means เลือก OK

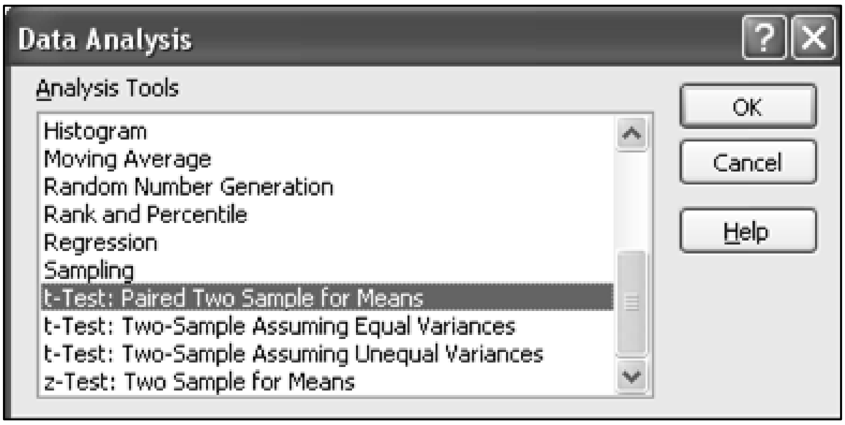

ขั้นตอนที่ 3 ในส่วน Input Variable 1 Range คือระบุเซลข้อมูลของตัวแปรที่ 1

Variable 2 Range คือระบุเซลข้อมูลของตัวแปรที่ 2

Hypothesized Mean Difference คือผลต่างของค่าเฉลี่ย หรือ μ_0

Alpha คือค่าระดับนัยสำคัญ

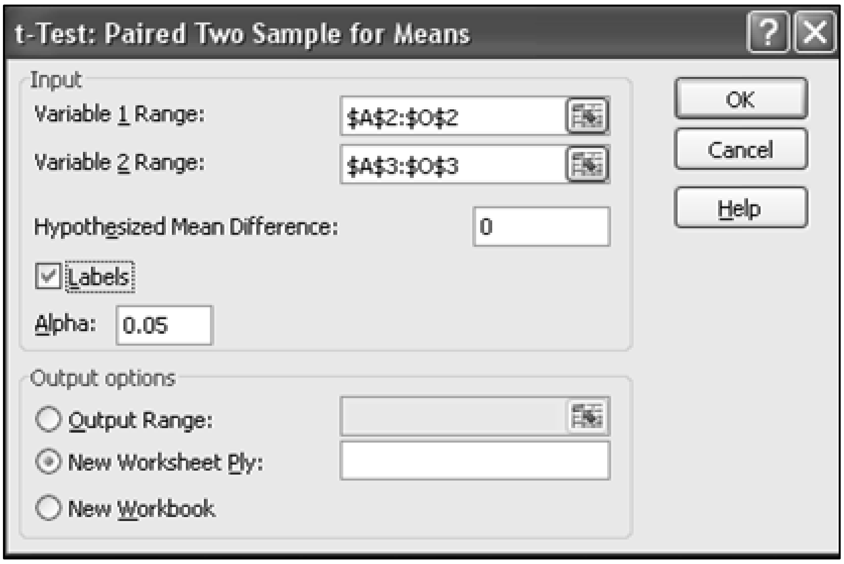

ขั้นตอนที่ 3 ได้ผลลัพธ์ ดังนี้

	A	B	C	D
1		t-Test: Paired Two Sample for Means		
2				
3			*โปรแกรมที่ 1 (บาท)*	*โปรแกรมที่ 2 (บาท)*
4	ค่าเฉลี่ย	Mean	12.14285714	10.78571429
5	ความแปรปรวน	Variance	11.82417582	10.48901099
6	จำนวนตัวอย่าง	Observations	14	14
7	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	Pearson Correlation	0.762755577	
8	ผลต่างค่าเฉลี่ย	Hypothesized Mean Difference	0	
9	df=n-1	df	13	
10	สถิติทดสอบ T กรณีค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระ	**t Stat**	**2.200712897**	
11	p_value การทดสอบทางเดียว	P(T<=t) one-tail	0.023218342	
12	ค่าวิกฤตทางเดียว $t_{\alpha,n-1}$	**t Critical one-tail**	**1.770931704**	
13	p_value การทดสอบ 2 ทาง	P(T<=t) two-tail	0.046436683	
14	ค่าวิกฤต 2 ทาง $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n-1}$	**t Critical two-tail**	**2.16036824**	
15				

วิธีทำ กำหนด μ_1 แทนต้นทุนการวิเคราะห์ข้อมูลเฉลี่ยของโปรแกรมที่ 1

μ_2 แทนต้นทุนการวิเคราะห์ข้อมูลเฉลี่ยของโปรแกรมที่ 2

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$\begin{aligned} H_0 &: \mu_1 - \mu_2 = 0 \\ H_1 &: \mu_1 - \mu_2 \neq 0 \end{aligned} \quad \text{หรือ} \quad \begin{aligned} H_0 &: \mu_d = 0 \\ H_1 &: \mu_d \neq 0 \end{aligned}$$

ตัวสถิติทดสอบ

$$T = \frac{\bar{d} - \mu_d}{s_d / \sqrt{n}}$$

$$= 2.20$$

ค่าวิกฤต $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n-1} = \pm t_{0.025,13} = \pm 2.16$

เนื่องจากค่า T = 2.20 อยู่ในบริเวณปฏิเสธ H_0 หมายความว่าต้นทุนในการวิเคราะห์ข้อมูลเฉลี่ยเมื่อใช้โปรแกรมที่ 1 และ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

1.2 กรณีประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระกัน

ตัวอย่าง 6.26 ในการควบคุมกระบวนการกลึงก้านวาล์วเครื่องยนต์ ซึ่งมีข้อกำหนดให้มีเส้นผ่านศูนย์กลางก้านวาล์วเท่ากับ 6.35 มิลลิเมตร หรือ 0.250 นิ้ว หลังจากการวิเคราะห์ปริมาณการผลิต โดยเก็บข้อมูลวันละ 5 ครั้ง จำนวน 5 วัน ทำการวัดเส้นผ่านศูนย์กลางของก้านวาล์ว ที่ผลิตจากเครื่องจักร A และ B แล้วบันทึกผลดังนี้

ข้อมูลเส้นผ่านศูนย์กลางของก้านวาล์ว (หน่วยเป็น mm)

กลุ่มตัวอย่าง	เวลา	เครื่องจักร	
		1	2
1	8:50	6.35	6.40
2	11:30	6.46	6.37
3	1:45	6.34	6.40
4	3:45	6.69	6.64
5	4:20	6.38	6.34
6	8:35	6.42	6.41
7	9:00	6.44	6.41
8	9:40	6.33	6.41
9	1:30	6.48	6.52
10	2:50	6.47	6.43
11	8:30	6.38	6.41
12	1:35	6.37	6.37
13	2:25	6.40	6.38
14	2:35	6.38	6.39
15	3:55	6.50	6.42
16	8:25	6.33	6.35
17	9:25	6.41	6.40
18	11:00	6.38	6.44
19	2:35	6.33	6.32
20	3:15	6.56	6.55
21	9:35	6.38	6.40
22	10:20	6.39	6.42
23	11:35	6.42	6.39
24	2:00	6.43	6.36
25	4:25	6.39	6.38

เครื่องจักร A และ B สามารถกลึงก้านวาล์วเครื่องยนต์ได้แตกต่างกันหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ขั้นที่ 1 ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแปรปรวนของเส้นผ่านศูนย์กลางของก้านวาล์วที่กลึงจากเครื่องจักรทั้ง 2 เครื่อง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ขั้นตอนที่ 1 ใส่ข้อมูลดังรูป เลือกเมนู Data เลือก Data Analysis

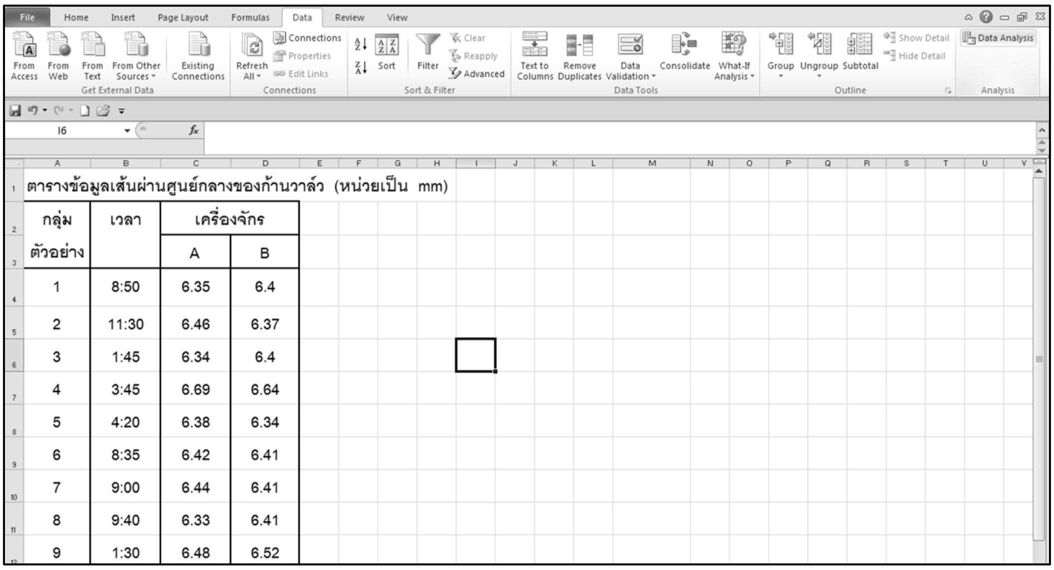

ขั้นตอนที่ 2 ในหน้าต่าง Data Analysis เลือก F-Test Two Sample for Variances เลือก OK

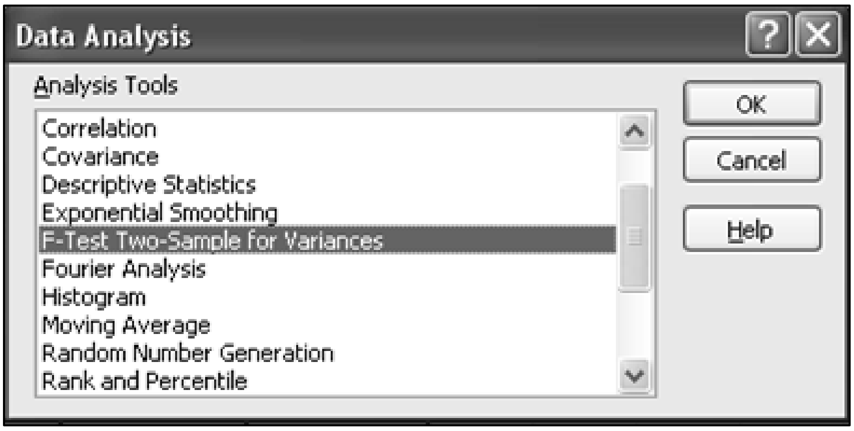

ขั้นตอนที่ 3 ในส่วน Input

Variable 1 Range คือระบุเซลข้อมูลของตัวแปรที่ 1 (มีความแปรปรวนมากกว่า)

Variable 2 Range คือระบุเซลข้อมูลของตัวแปรที่ 2

Alpha คือค่าระดับนัยสำคัญ 2 ทาง เช่นถ้า α=0.10 ใส่ค่า 0.05

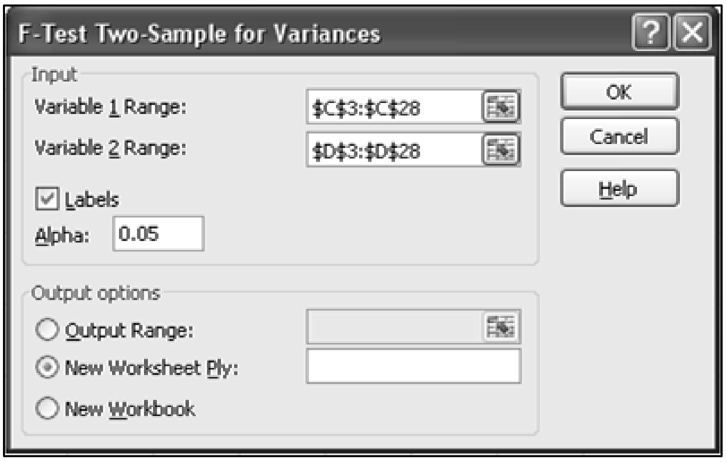

ขั้นตอนที่ 4 จะได้ผลลัพธ์

	A	B	C	D
1		F-Test Two-Sample for Variances		
2				
3			*A*	*B*
4	ค่าเฉลี่ย	Mean	6.4164	6.4124
5	ความแปรปรวน	Variance	0.00646567	0.004635667
6	จำนวนตัวอย่าง	Observations	25	25
7	df=n_1-1 และ n_2-1	df	24	24
8	ค่าสถิติทดสอบ F	F	1.39476523	
9	p_value	P(F<=f) one-tail	0.21048577	
10	ค่าวิกฤต $f_{\frac{\alpha}{2},\nu_1,\nu_2}$	F Critical one-tail	1.98375957	
11				
12				

วิธีทำ กำหนด σ_1^2 แทนความแปรปรวนความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางก้านวาล์ที่ผลิตจากเครื่องจักร A

σ_2^2 แทนความแปรปรวนความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางก้านวาล์ที่ผลิตจากเครื่องจักร B

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$
$$H_1 : \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$$

ระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.10$

ตัวสถิติทดสอบ

$$F = \frac{s_1^2}{s_2^2}$$
$$= 1.394$$

ค่าวิกฤต $f_{\frac{\alpha}{2},\nu_1,\nu_2} = f_{0.05,24,24} = 1.983$

เนื่องจาก F = 1.394 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่าความแปรปรวนของความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางของก้านวาล์วที่ผลิตจากเครื่องจักร A และ B เท่ากัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ขั้นที่ 2 ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของเส้นผ่านศูนย์กลางของก้านวาล์วที่กลึงจากเครื่องจักรทั้ง 2 เครื่อง

ขั้นตอนที่ 1 เลือกเมนู Data เลือก Data Analysis เลือกวิธีการวิเคราะห์

ถ้าความแปรปรวนของข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มเท่ากัน $(\sigma_1^2 = \sigma_2^2)$ เลือกคำสั่ง t-Test: Two Sample Assuming Equal Variances

ถ้าความแปรปรวนของข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มไม่เท่ากัน $(\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2)$ เลือกคำสั่ง t-Test: Two Sample Assuming Unequal Variances

จากขั้นที่.1 ได้ผลว่าความแปรปรวนของความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางของก้านวาล์ที่ผลิตจากเครื่องจักร A และ B เท่ากัน ดังนั้น เลือก t-Test: Two Sample Assuming Equal Variances

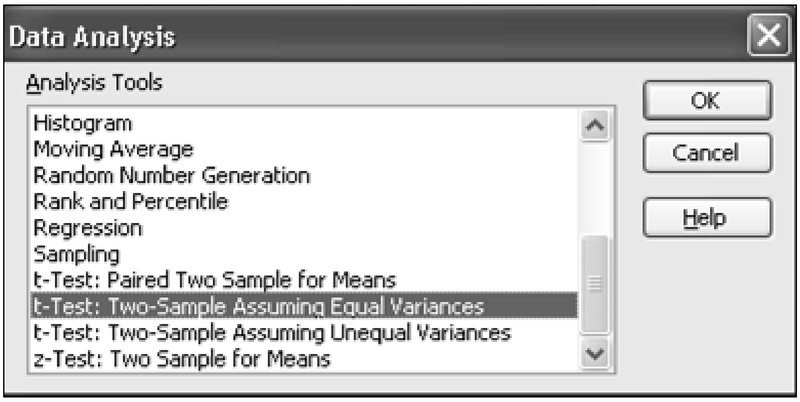

ขั้นตอนที่ 2 ในส่วน Input Variable 1 Range คือระบุเซลข้อมูลของตัวแปรที่ 1

Variable 2 Range คือระบุเซลข้อมูลของตัวแปรที่ 2

Hypothesized Mean Difference คือผลต่างของค่าเฉลี่ย หรือ μ_0

Alpha คือค่าระดับนัยสำคัญ

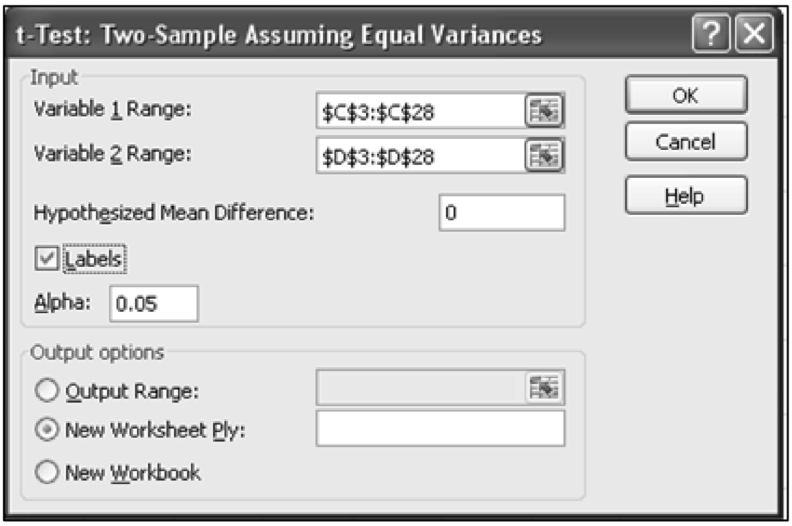

ขั้นตอนที่ 3 ได้ผลลัพธ์ ดังนี้

	A	B	C	D
1		t-Test: Two-Sample Assuming Equal Variances		
2				
3			*A*	*B*
4	ค่าเฉลี่ย	Mean	6.4164	6.4124
5	ความแปรปรวน	Variance	0.006465667	0.004635667
6	จำนวนตัวอย่าง	Observations	25	25
7	ความแปรปรวนร่วม s_p^2	Pooled Variance	0.005550667	
8	ผลต่างค่าเฉลี่ย	Hypothesized Mean Difference	0	
9	$df=n_1+n_2-2$	df	48	
10	สถิติทดสอบ T กรณีค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่เป็นอิสระ $\sigma_1^2=\sigma_2^2$	t Stat	0.189820199	
11	p_value การทดสอบทางเดียว	P(T<=t) one-tail	0.425125244	
12	ค่าวิกฤตทางเดียว t_{α,n_1+n_2-2}	t Critical one-tail	1.677224197	
13	p_value การทดสอบ 2 ทาง	P(T<=t) two-tail	0.850250487	
14	ค่าวิกฤต 2 ทาง $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n_1+n_2-2}$	t Critical two-tail	2.010634722	
15				

วิธีทำ กำหนด μ_1 แทนความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ยของก้านวาล์ที่ผลิตจากเครื่องจักร A

μ_2 แทนความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ยของก้านวาล์ที่ผลิตจากเครื่องจักร B

สมมติฐานเชิงสถิติ

$$H_0 : \mu_1 - \mu_2 = 0$$
$$H_1 : \mu_1 - \mu_2 \neq 0$$

ระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.05$

ตัวสถิติทดสอบ

$$T = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{s_p\sqrt{\frac{1}{n_1}+\frac{1}{n_2}}}$$

$$= 0.1898$$

ค่าวิกฤต $\pm t_{\frac{\alpha}{2},n_1+n_2-2} = \pm t_{0.025,48} = \pm 2.01$

เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ T = 0.1898 อยู่ในบริเวณยอมรับ H_0 หมายความว่า ความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ยของก้านวาล์ที่ผลิตจากเครื่องจักร A และ B ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ข้อควรระวัง ในกรณีที่ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่มพบว่าความแปรปรวนไม่เท่ากัน $(\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2)$ จะต้องเลือกคำสั่ง t-Test: Two Sample Assuming Unequal Variances ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ซึ่งจะได้หน้าต่างที่มีลักษณะเหมือนกับกรณี เลือก t-Test: Two Sample Assuming Equal Variances ดังนี้

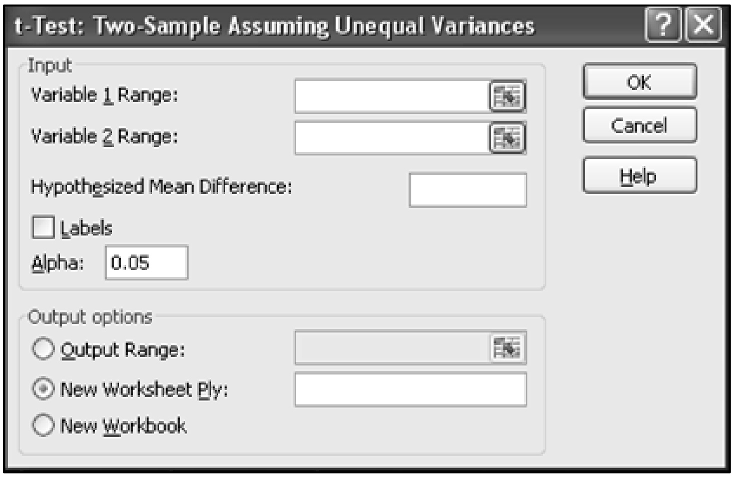

แต่กรณี $(\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2)$ ตัวสถิติทดสอบคือ $T = \dfrac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\dfrac{s_1^2}{n_1} + \dfrac{s_2^2}{n_2}}}$

องศาแห่งความเป็นอิสระ คือ

$$\nu = \frac{\left(\dfrac{s_1^2}{n_1} + \dfrac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{\dfrac{\left(\dfrac{s_1^2}{n_1}\right)^2}{n_1 - 1} + \dfrac{\left(\dfrac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{n_2 - 1}}$$

ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้จึงมีค่าที่แตกต่างกัน ดังนี้

	A	B	C	D
1		t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances		
2				
3			*A*	*B*
4	ค่าเฉลี่ย	Mean	6.4164	6.4124
5	ความแปรปรวน	Variance	0.006465667	0.004635667
6	จำนวนตัวอย่าง	Observations	25	25
7	ผลต่างค่าเฉลี่ย	Hypothesized Mean Difference	0	
8	df = ν	df	47	
9	สถิติทดสอบ T กรณีค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่เป็นอิสระ $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$	t Stat	0.189820199	
10	p_value การทดสอบทางเดียว	P(T<=t) one-tail	0.425133735	
11	ค่าวิกฤตทางเดียว $t_{\alpha,\nu}$	t Critical one-tail	1.677926722	
12	p_value การทดสอบ 2 ทาง	P(T<=t) two-tail	0.850267469	
13	ค่าวิกฤต 2 ทาง $\pm t_{\frac{\alpha}{2},\nu}$	t Critical two-tail	2.011740514	
14				

สรุปท้ายบท

การทดสอบสมมติฐานเป็นวิธีการในส่วนของสถิติอ้างอิงที่ใช้เพื่อการตรวจสอบ หรือยืนยันในทฤษฏี ความเชื่อ ประสบการณ์ หรือความเชื่อของบุคคล ๆ หนึ่ง ด้วยข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง หรือข้อมูลเชิงประจักษ์จากตัวอย่าง ซึ่งมีวิธีการที่มีขั้นตอนในการทดสอบที่เชื่อถือได้ ในทางสถิติ สมมติฐานมักเกี่ยวข้องกับค่าที่บอกลักษณะของประชากรหรือค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับพารามิเตอร์ต่าง ๆ นั้นมีขั้นตอนที่มีแนวคิดเดียวกันจะแตกต่างกันตัวสถิติทดสอบ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการเลือกใช้ตัวสถิติทดสอบให้เหมาะสมกับพารามิเตอร์ที่ต้องการทดสอบเพื่อผลการทดสอบสมมติฐานที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. ในโรงงานแห่งหนึ่ง พนักงานใช้เวลาในการผลิตสินค้าแต่ละชิ้นจนแล้วเสร็จโดยเฉลี่ย 40 นาทีต่อชิ้น นายเกษมเป็นคนงานใหม่ของโรงงานแห่งนี้ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการทำงานของเขา ทางผู้บริหารโรงงานได้บันทึกช่วงเวลาที่นายเกษมได้ใช้ในการผลิตสินค้าจนแล้วเสร็จเป็นจำนวน 25 ชิ้น ปรากฏว่าช่วงเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการผลิตต่อชิ้นเท่ากับ 39.25 นาที และค่าความแปรปรวน 4 นาที^{2} ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 อยากทราบว่านายเกษมมีประสิทธิภาพในการทำงานหรือไม่
2. บริษัทผลิตหลอดไฟแห่งหนึ่งโฆษณาว่าหลอดไฟที่เขาผลิตนั้นมีอายุการใช้งานถึง 20,000 ชั่วโมง สมมติว่าท่านเป็นนักสถิติของบริษัทก่อสร้างแห่งหนึ่งที่ต้องการทดสอบว่าอายุการใช้งานของหลอดไฟที่ผลิตจากบริษัทแห่งนี้เป็นจริงอย่างที่บริษัทโฆษณาไว้หรือไม่ โดยการสุ่มตัวอย่างหลอดไฟมา 25 หลอด และทดลองใช้จนเสีย พบว่ามีอายุเฉลี่ยของการใช้งาน 19,000 ชั่วโมง และความแปรปรวน 1,000 อยากทราบว่าหลอดไฟที่ผลิตจากบริษัทแห่งนี้มีอายุการใช้งานไม่ถึง 20,000 ชั่วโมงหรือไม่
3. จากการสุ่มนักศึกษาชาย และหญิงภาคปกติของสถาบันราชภัฏนครปฐมมาจำนวน 100 คนเท่ากัน พบว่าความสูงเฉลี่ยของนักศึกษาชายเท่ากับ 160 เซนติเมตร ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ20 เซนติเมตร และความสูงเฉลี่ยของนักศึกษาหญิงเท่ากับ 150 เซนติเมตร ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18 เซนติเมตร จงทดสอบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างความสูงเฉลี่ยของนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 กำหนดความแปรปรวนของประชากรทั้งสองกลุ่มเท่ากัน

4. ในการสอบวิชาหลักสถิติมีนักศึกษาร้องเรียนเรื่องของการอนุญาตให้ใช้เครื่องคิดเลขในการสอบ ได้ว่าทำให้ผลการสอบของนักศึกษาต่างกันมากกว่า 15 คะแนน อาจารย์ต้องการทดสอบต้องการทดสอบว่าเรื่องที่นักศึกษาทดสอบนั้นเป็นจริงหรือไม่ จึงทำการสุ่มนักศึกษา 23 คนจากกลุ่มที่ใช้เครื่องคิดเลขในการสอบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มนี้เท่ากับ 80.7 คะแนน ความแปรปรวน 49.5 คะแนน^2 และสุ่มนักศึกษา 22 คนจากกลุ่มที่ไม่ใช้เครื่องคิดเลขในการสอบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มนี้เท่ากับ 78.9 คะแนน ความแปรปรวน 60.4 คะแนน^2 จงทดสอบว่าคำร้องเรียนของนักศึกษาเป็นจริงหรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ถ้าคะแนนของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีการแจกแจงแบบปกติ ที่มีความแปรปรวนไม่เท่ากัน
5. สถานเสริมความงามแห่งหนึ่งโฆษณาว่าสมาชิกที่เข้าคอร์สลดน้ำหนักจะสามารถลดน้ำหนักได้โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 10 ปอนด์ ภายใน 30 วัน เพื่อทดสอบว่าคำโฆษณาของสถานเสริมความงามแห่งนี้เป็นจริงหรือไม่ จึงทำการสุ่มตัวอย่างผู้ที่เข้าคอร์สจำนวน 9 คน แล้วชั่งน้ำหนักก่อน และหลังเข้าคอร์ส ได้ผลดังนี้

สมาชิก	น้ำหนัก (ปอนด์)	
คนที่	ก่อนเข้าคอร์ส	หลังเข้าคอร์ส
1	157	150
2	174	167
3	198	187
4	205	198
5	147	146
6	165	153
7	212	199
8	169	171
9	158	156

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 อยากทราบว่าคำโฆษณาของสถานเสริมความงามเป็นจริงหรือไม่
6. บริษัทวิจัยตลาดได้รับว่าจ้างให้ศึกษาแนวทางในการจัดตั้งร้านอาหารไทย ว่าควรตั้งที่ภาคเหนือหรือภาคใต้ บริษัทจึงเลือกร้านอาหารที่เปิดดำเนินการในปัจจุบันและมีสาขาอยู่ทั้งในภาคเหนือและภาคใต้ มีขนาด ชนิดของอาหาร และการดำเนินการที่เหมือนกัน จากนั้นเก็บรวบรวมยอดขายต่อเดือน (หน่วย: พันบาท) ได้ข้อมูลดังนี้

ร้านค้า	ยอดขายต่อเดือน (พันบาท)	
	ภาคเหนือ	ภาคใต้
สีฟ้า	395	295
กาน้ำ	232	250
มายช้อยส์	175	145
จิตรโภชนา	250	200
กาหลง	135	150
ศรแดง	95	100
บัว	200	130
ระชา	205	154
เรือนไทย	185	163
ท่านหญิง	130	125
วิจิตร	360	352
ยกยอ	215	200
กุ้งนาง	185	180
คุณหลวง	150	90
เดลี่ควีน	135	85

จากข้อมูลข้างต้นมีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ว่า สถานที่ตั้งร้านอาหารมีผลทำให้ยอดขายแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7. สมาคมคุ้มครองผู้บริโภคต้องการเปรียบเทียบราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จำหน่ายในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จึงสุ่มตัวอย่างร้านค้าในกรุงเทพฯจำนวน 6 ร้าน และต่างจังหวัดจำนวน 8 ร้าน ได้ข้อมูลดังนี้

ราคาเครื่องคอมพิวเตอร์(หมื่นบาท)								
ร้านที่	1	2	3	4	5	6	7	8
กรุงเทพฯ	10	12	9	14	12	10		
ต่างจังหวัด	13	16	8	12	14	13	11	14

7.1 จงทดสอบว่าความแปรปรวนของเครื่องคอมพิวเตอร์ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดแตกต่างกันหรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

7.2 จากผลการทดสอบในข้อ 7.1 อยากทราบว่าราคาเฉลี่ยของเครื่องคอมพิวเตอร์ในต่างจังหวัดสูงกว่าในกรุงเทพหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

8. บริษัทแห่งหนึ่งใช้กลยุทธ์โฆษณาโดยการแจกคูปองให้ส่วนลดพิเศษในนิตยสารหลายฉบับ โดยฉบับที่คูปองอยู่ด้านในของปกหน้า บางฉบับจะอยู่ด้านในของปกหลัง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าอัตราส่วนลดที่ลูกค้าใช้จากนิตยสารต่าง ๆ เป็นดังนี้

นิตยสาร	เปอร์เซ็นต์ผู้ใช้คูปองส่วนลด									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ด้านในปกหน้า	6.2	5.8	7.1	6.5	6.7	7.0	6.6	6.3	6.9	6.0
ด้านในปกหลัง	4.9	5.2	5.4	5.8	5.9	6.1	6.3	6.5		

จากข้อมูลสามารถสรุปได้หรือไม่ว่าตำแหน่งที่โฆษณามีผลต่อเปอร์เซนต์ผู้ใช้คูปองส่วนลด ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

9. บริษัท KCF ผลิตไส้กรอกมาเป็นเวลานาน ในขณะนี้ทางบริษัทกำลังพัฒนาไส้กรอกสูตรใหม่ที่มีรสชาติสำหรับผู้บริโภคทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ก่อนนำไปจำหน่ายทางบริษัทต้องการตรวจสอบว่าผู้บริโภคทั้งเด็กและผู้ใหญ่ชอบไส้กรอกรสชาตใหม่นี้เหมือนกันหรือไม่ ถ้าผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่มชอบรสชาตของไส้กรอกนี้ไม่ต่างกันจึงจะวางตลาด จึงเลือกผู้ใหญ่จำนวน 150 คน เพื่อชิมไส้กรอก พบว่ามี 87 คน ที่ชอบรสชาตนี้ และเลือกเด็กมา 200 คน เพื่อชิมไส้กรอกเช่นกัน พบว่ามี 124 คน ชอบรสชาตนี้ อยากทราบว่าทางบริษัท KCF จะนำไส้กรอกสูตรใหม่นี้ออกจำหน่ายหรือไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา.(2551). ***หลักสถิติ.*** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพ ฯ: ธรรมสาร.

____. (2552). ***การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย Excel***. กรุงเทพ ฯ: สามลดา.

____. (2552). ***สถิติสำหรับงานวิจัย***. กรุงเทพ ฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2551). ***สถิติเพื่อการวิจัย.*** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชราภรณ์ สุริยาภิวัฒน์. (2552). ***สถิติเบื้องต้นเพื่อธุรกิจ.*** กรุงเทพ ฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรชัย พิศาลบุตร. (2547). ***สถิติพอเพียง.*** กรุงเทพ ฯ: จูนพับลิชชิ่ง.

____. (2551). ***สถิติธุรกิจ.*** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ ฯ: วิทยพัฒน์.

____. (2551). ***การวิจัยทางธุรกิจ.*** กรุงเทพ ฯ: วิทยพัฒน์.

MARILYN K. PELOSI & THERESA M. SANDIFER. (2002). ***Doing Statistics for Business with Excel.*** 2 nd Edition. New York:John WILEY&SONS INC.